

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

**Nevládní organizace jako partneři kanadské
zahraniční politiky**

Gabriela Šreková

Plzeň 2019

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Mezinárodní teritoriální studia

Studijní obor Mezinárodní vztahy – britská a americká studia

Bakalářská práce

Nevládní organizace jako partneři kanadské

zahraniční politiky

Gabriela Šreková

Vedoucí práce:

Doc. PhDr. Šárka Cabadová Waisová, Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2019

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, červenec 2019

.....

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat Doc. PhDr. Šárce Cabadové Waisové, Ph.D. za cenné rady, ochotu a trpělivost při vedení mé bakalářské práce.

OBSAH

OBSAH.....	5
SEZNAM ZKRATEK	6
ÚVOD.....	7
1 ANALÝZA EXISTUJÍCÍ LITERATURY.....	11
2 FORMOVÁNÍ VZTAHU MEZI KANADSKOU VLÁDOU A NGOS.....	21
2.1 Vláda Jeana Chrétiena (1993 – 2003).....	21
2.2 Vláda Stephena Harpera (2006 – 2015).....	25
2.3 Vláda Justina Trudeau (2015 – 2019).....	28
3 MEZINÁRODNÍ ÚMLUVA O ZÁKAZU POUŽITÍ, SKLADOVÁNÍ, VÝROBY A PŘEVODU PROTIPĚCHOTNÍCH MIN A O JEJICH ZNIČENÍ (OTTAWSKÁ ÚMLUVA).....	31
4 ZMĚNY KLIMATU	38
ZÁVĚR	45
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	49
RESUMÉ:	61

SEZNAM ZKRATEK

CAN	The Climate Action Network
CAN-Rac	Climate Action Network Canada
Canada	
CBC	Canadian Broadcasting Corporation
CBFC	Canada Beijing Facilitating Committee
CCFPD	Kanadské centrum pro rozvoj zahraniční politiky
CCIC	Kanadská rada pro mezinárodní spolupráci
CCW	Úmluva o některých konvenčních zbraních
CIDA	Kanadská agentura pro mezinárodní rozvoj
CLMF	Canadian Landmine Foundation
COP	Konference smluvních stran
CSOs	organizace občanské společnosti
DFAIT	Ministerstvo zahraničních věcí, obchodu a rozvoje
DND	Ministerstvo národní obrany
ENGOS	Environmentální nevládní organizace
GAC	Global Affairs Canada
G7, G8, G20	Skupina hospodářsky nejvyspělejších zemí světa
ICBL	Mezinárodní kampaň za zákaz nášlapných min
IDA	DFAIT's Non-proliferation, Arms Control and Disarmament Division
ING	International Negotiating Body
INGOs	mezinárodní nevládní organizace
IRC	International Rescue Committee
MAC	Mines Action Canada
NGOs	nevládní organizace
UNHCR	Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky

ÚVOD

Kanadský občanský sektor hraje již dlouhodobě důležitou roli v kanadské společnosti. V roce 1999 vznikla dokonce zpráva o spolupráci mezi kanadskou vládou a občanským sektorem s názvem *Working Together*, která sloužila k posílení spolupráce a vztahu mezi těmito dvěma sektory. Hlavní náplní této iniciativy bylo však uznání rovnocennosti občanského sektoru. Tato iniciativa byla založena na základě oboustranného zájmu, a to zvyšování kvality života kanadských obyvatel (Voluntary Sector Initiative 1999). Dnes je občanský sektor, stejně jako veřejný a soukromý sektor, důležitým pilířem kanadské společnosti.

Cílem této práce je analyzovat formování vztahu mezi kanadskou zahraniční politikou a nevládními organizacemi. Analyzuji období od počátku 90. let, kdy se vlády ujala Liberální strana Kanady v čele s Jeanem Chrétienem. Vláda přislíbila ve své Červené knize - *The Liberal Plan for Canada* demokratizovat kanadskou zahraniční politiku, kde pod tlakem nevládních organizací transformovala zahraničněpolitický rozhodovací proces a zahrnula do něj více konzultací s nevládními organizacemi (Rutherford 2003: 31).

Podstatou každé občanské společnosti je sledování veřejného zájmu, k čemuž slouží široká škála nevládních, neziskových a dobrovolně řízených organizací a společenských hnutí (Government of Canada n.d._a). Všichni tito aktéři jsou součástí organizací občanské společnosti¹ (CSOs), avšak v této práci se zabývám pouze nevládními organizacemi. Nevládní organizace je definována jako nezisková a dobrovolná skupina občanů založená na lokální, národní či mezinárodní úrovni. Organizace je řízena lidmi, kteří sdílejí společné hodnoty, zájem a cíl (NGO Global Network n.d.). Světová banka definuje NGOs jako „soukromé organizace, jejichž aktivity jsou zaměřeny na zmírnění utrpení, prosazování zájmu chudých, ochranu prostředí, poskytování základních sociálních služeb a péči o rozvoj komunit“ (Světová banka 1995: 7). Občané přispívají svým časem, penězi a ostatními zdroji do této organizace, protože věří

¹ Do této kategorie patří například: NGOs, INGOs, občanské organizace, společenská hnutí, ženské skupiny, náboženské organizace, nadace, organizace vedené mládeží, skupiny odborníků, výzkumné ústavy a jiné.

v to, že organizace může přispět společnosti (CCIC 1995). Nevládní organizace se staly vlivným aktérem v mezinárodním prostředí hlavně po konci studené války, kdy převzaly primárně humanitární role v rozvojových zemích, které se po studené válce zmítaly v chudobě či v konfliktech. Právě díky tomu byly NGOs schopny přispět svými zkušenostmi s ničivými důsledky globální chudoby, utrpení a nespravedlnosti do oblasti humanitární pomoci (CCIC 1995). NGOs se tak stávaly významnými aktéry na mezinárodní scéně a prokázaly, že jsou důležitou součástí občanské společnosti, ať už se jednalo o propagaci lidských práv, demokratického rozvoje, rovnosti pohlaví nebo životního prostředí. Jsou hnací silou demokracie, zastávají diplomatické a zprostředkovatelské role, účastní se tvorby mezinárodní politiky a jsou zkušenými partnery kanadské vlády (CCIC 1995). Součástí výzkumu je i Kanadská rada pro mezinárodní spolupráci (CCIC), což je koalice kanadských NGOs, která sehrávala a stále sehrává důležitou roli v kanadské zahraniční politice (CCIC 1994). Kanadská vláda s NGOs spolupracovala v mnoha případech. Příkladem může být vládní podpora účasti kanadských NGOs na konferenci v Pekingu v roce 1995, která zaznamenala významný obrat ve světovém programu pro rovnost pohlaví (UN Women n.d.). Tento případ není ojedinělým jevem v případě vztahu mezi kanadskou vládou a kanadskými NGOs, a proto je toto téma cílem mého zkoumání.

Mimo nevládních organizací se v této práci zabývám zahraniční politikou. Zahraniční politika nemá jednotnou definici. Hill (2016) definuje zahraniční politiku jako „souhrn oficiálních vnějších vztahů vedených nezávislým aktérem [...] v mezinárodních vztazích“ (Hill 2016: 4). Stát svou zahraniční politiku využívá ke splnění svých cílů, přičemž využívá prostředky diplomatické, ekonomické a vojenské. Nejdůležitějším aktérem kanadské zahraniční politiky je kanadský premiér, jehož úloha diktovala z velké části kanadské chování na mezinárodní scéně. Premiér však nejedná sám, ale spoléhá se na analytiky a poradce ze dvou centrálních agentur, které mají důležité pravomoci a vliv na vládu. Jedná se o *Privy Council Office* a *Office of the Prime Minister* (Michaud 2006: 22). Zahraniční politiku v Kanadě pak vykonává ministerstvo zvané

*Global Affairs Canada*², které řídí diplomatické styky, hájí kanadské zájmy v mezinárodním obchodu a vede kanadský mezinárodní rozvoj a humanitární pomoc.

Z cíle této práce vyplývají i mé výzkumné otázky, tedy jak se proměňoval vztah mezi kanadskou vládou a NGOs při tvorbě a výkonu zahraniční politiky? A jaké role v tom vztahu NGOs sehrávaly?

V této práci pracuji pouze se zahraničními zdroji, především s politologickými časopisy z elektronického informačního zdroje JSTOR a EBSCO, studii o nevládních organizacích a jejich působení a odbornou literaturou. Dále jsem také využila oficiální dokumenty Kanadské rady pro mezinárodní spolupráci a kanadské vlády.

Práce je rozdělena na úvod, čtyři kapitoly a závěr. V první kapitole této práce se zaměřím na analýzu literatury, která se zabývá NGOs v zahraničních politikách států a v mezinárodním systému. Po skončení studené války byla občanská společnost, tedy i NGOs součástí vlny demokratizace a došlo k velkému nárůstu působnosti NGOs. DeMars (2005) tento nárůst rozděluje do tří dimenzí. V první dimenzi NGOs rozšiřují své působení ve vymezených oblastech, jako jsou lidská práva, rozvoj, humanitární pomoc, ochrana životního prostředí, feminismus a jiné. V té druhé je nárůst NGOs globálním jevem, který se dotýká všech regionů a ve třetí dimenzi se NGOs ujal iniciativy vytvářet nová témata, ve kterých až doposud uplatňovaly omezený vliv (DeMars 2005: 34). Rozšiřování působnosti NGOs je úzce spjato se vztahy s vládními institucemi a cílem této kapitoly je tedy představit některé typologie a případy vztahů mezi vládou a NGOs.

Ve druhé kapitole se věnuji již historii vztahu mezi kanadskou vládou, ministerstvem zahraničních věcí a nevládními organizacemi. Výzkumné období jsem vymezila od nástupu liberální vlády v roce 1993 až po současnost. Jak se proměňoval vztah mezi vládou a NGOs zkoumám postupně od nástupu liberální vlády Jeana Chrétiena přes konzervativní vládu Stephena Harpera až po

² Kanadská agentura pro mezinárodní rozvoj (CIDA) a Ministerstvo zahraničních věcí a mezinárodního obchodu (DFAIT) se v roce 2013 sloučily do Ministerstva zahraničních věcí, obchodu a rozvoje (DFATD), dnes známé jako Global Affairs Canada.

současnou liberální vládu Justina Trudeau. Z této práce jsem byla nucena vynechat období premiéra Paula Martina (2003 – 2006) kvůli absenci výzkumných materiálů. Paul Martin však ovlivnil vztah s NGOs při jeho působení jakožto ministr financí za vlády Jeana Chrétiena, kterého Paul Martin nahradil na konci roku 2003 na postu předsedy Liberální strany a premiéra Kanady. Dále se věnuji konkrétním událostem a s tím související spolupráci mezi nevládními organizacemi a kanadskou vládou. Konkrétněji zkoumám podobu vztahu mezi vládou a kanadskými NGOs ve třetí a čtvrté kapitole, kde se také soustředím na angažmá kanadských NGOs. Třetí kapitola pojednává o Úmluvě o zákazu používání, skladování, výroby a převodu protipěchotních min a jejich zničení, tzv. Ottawská úmluva. Tento proces byl v 90. letech iniciován kanadskými nevládními organizacemi společně s tehdejším ministrem zahraničních věcí Lloydem Axworthym. Jedná se tedy o první a velice zajímavý případ ve zkoumaném období. Čtvrtá kapitola a tedy další případ, který jsem si vybrala, je vztah mezi kanadskou vládou a NGOs při řešení problematiky změny klimatu. Kanadské environmentální NGOs sehrávají v boji proti změně klimatu širokou škálu rolí. Některé analyzují a popularizují vědu a dopady změny klimatu v pozadí tematických zpráv, jiné se zaměřují na vládu tím, že využívají volební, nebo legislativní lobbistické strategie a kritiku. Další se věnují dlouhodobým veřejným vzdělávacím kampaním, rozvíjí učební materiály, organizují workshopy a nebo budují hnutí (Krajnc – Wartel 2004). V závěru této práce zodpovím výzkumné otázky.

1 ANALÝZA EXISTUJÍCÍ LITERATURY

Vláda a NGOs jsou propleteny v široké škále vztahů a vzájemného působení, které se mohou měnit prostřednictvím určité události, změny prostředí či vlády. Vládní financování i podpora přináší NGOs více možností a prostoru pro vykonávání svých cílů, ale přináší s sebou i určitá rizika. Tématem NGOs se ve větší míře zabývají akademici od 90. let z oblasti politických věd, sociologie i antropologie (Reimann 2006: 45). Tato oblast zkoumání nezahrnuje pouze NGOs, ale také všechny CSOs i celý neziskový sektor a někteří autoři disponují vlastními zkušenostmi s NGOs.

Přátelské soužití mezi NGO a vládou nastává, pokud NGO vyžaduje od vlády trochu více než jen svobodu k úspěšnému splnění svého úkolu a neusiluje o ovlivnění širších oblastí rozvojového plánování a její úloha není ve skutečnosti omezována vládními akcemi. Vláda je ve vztahu s NGO spokojená, pokud se necítí ohrožována či zpochybňována, a když úlohy NGO nejsou neslučitelné s vládními cíli. Napětí však může nastat, pokud vládní úředníci závidí relativně vysoké mzdy či jiné výhody zaměstnanců NGO a nebo mají podezření, že je NGO motivována náboženskými či politickými programy. Napětí se prohlubuje, pokud se NGO například názorově liší od vlády. V tomto případě se NGO může rozhodnout, zdali půjde vládě z cesty, nebo se postaví proti vládě (Clark 1992: 151). Podle Clarka (1992) mohou NGOs oponovat své vládě, což by znamenalo využít všemožně dostupné prostředky, jako je organizování protestů, využívání soudů k napadání oficiálních rozhodnutí, spojování sil s politickou opozicí nebo jinými organizacemi (Clark 1992: 152). V jiném případě může určitá NGO vytvořit svůj vlastní program určený k vyplnění mezer ve službách poskytované vládou takovým způsobem, aby byly tyto služby přístupnější, například chudým lidem a více podléhaly demokratickým vlivům. V lepším případě by se mohla NGO podílet na reformě státu, což by znamenalo rozváznější spolupráci s vládními ministerstvy s cílem poskytnout těmto útvarům pomoc ke zlepšení jimi poskytovaných služeb. V tomto případě by na sebe NGO nebrala zodpovědnost za poskytování služeb, ale byla by brána pouze jako výpomoc k posílení již

existujícího systému, tj. poskytování náležitých školení, výpomoc ke zlepšení plánovacího procesu apod. (Clark 1992: 152).

Coston (1998) hovoří o osmi typech vztahů mezi NGOs a vládou. Každý vztah je rozlišován podle několika proměnných, jako je vládní odpor, nebo přijetí institucionálního pluralismu, vazba mezi vládou a NGOs, míra formality, výhodnost vládní politiky vůči NGOs apod. Prvními typy vztahů jsou represe (potlačování / útisk) a rivalita. Oba vztahy mohou být formální, nebo neformální. Formalita v represivním vztahu může být zobrazena v politikách, které zakazují určitou NGO nebo určité operace. Rivalita na druhou stranu může být vyjadřována přes politiky v rozpětí jednoduchého nařízení nebo směrnice až po pověření podávání hlášení a provozních postupů, které mohou omezovat operace NGOs. Zda-li jsou tyto vztahy neformální a selektivní závisí na situaci a jednotlivých aktérech. V represivním vztahu může vláda odmítnout poskytnutí služeb, které by mohly zvýhodňovat NGO, načež v soupeřícím vztahu může vláda své služby poskytovat pomalu, což vytváří zmatek v časovém rozmezí poskytování služeb NGOs. Represe je typická pro jednosměrný vztah, kde je vláda vnímaná jako utlačovatel a NGOs jako cíle utlačování. Na druhou stranu rivalita může vzniknout z obou stran (Coston 1998: 364–365). Třetím typem je soutěživý / konkurenční vztah (*competition*), který může být vnímán jak politicky, tak ekonomicky. V politické soutěži mohou být NGOs viděny jako nežádoucí kritici vlády nebo konkurenti o místní moc, zatímco v té ekonomické mohou soutěžit například o zahraniční financování. V mnoha případech je hospodářská soutěž pozitivním prvkem, a to především kvůli volnému trhu a vysokou účinností. Na druhou stranu politická soutěž mezi vládou a NGOs může vyústit ve vládní odpor vůči institucionálnímu pluralismu a naléhání NGOs na určité jurisdikce. Důvody pro politickou soutěž a možnému odporu vůči institucionálnímu pluralismu spočívají ve vnímané hrozbě o vládní moc. Vlády by se totiž mohly obávat, že autonomní organizace zpochybní jejich politickou kontrolu a nebo poskytnou politickou základnu pro převrat. Soutěž může však přinést i příznivé výsledky a nebo vést k větší odpovědnosti. Pokud vláda přijímá institucionální pluralismus, který v tomto případě zastupují NGOs, existuje zde

stále riziko, že konkurence bude bránit pozitivnějším pracovním vztahům, což ale může vést k většímu prospěchu pro všechny zúčastněné (Coston 1998: 365–366). Čtvrtým typem je smluvní vztah (*contracting*) ve kterém je smluvní stát ten, ve kterém jsou NGOs využívány k poskytování sociálních služeb klientele, za kterou je odpovědná ta určitá vláda. Přestože je většinou tento typ vnímán pozitivně z pohledu vlády, dopad tohoto vztahu na NGOs není tak jednoznačný, a to hlavně kvůli vzniklým dilematům, které vycházejí z rozdílu mezi náklady na poskytování služeb a smluvní cenou placenou vládou. Pokud určitá NGO neobdrží plnou náhradu, musí vzniklý deficit uhradit sama a vzít tak na sebe finanční zátěž. Pokud však vládě naúčtuje plné náklady, může být míra náhrady dostatečná k tomu, aby přilákala konkurenční ziskové organizace. V tomto případě vstoupila určitá NGO do smluvního vztahu s rizikem náhrady jejich předešlých cílů a ztrátou legitimacy. Pokud by soukromý sektor měl úspěšně konkurovat NGO a vyhnat jej z trhu, nebo pokud by vláda pokračovala v jejím vlastním poskytování služeb, ta určitá NGO by mohla ztratit možnost vrátit se ke svému předchozímu operačnímu programu. Smluvní vztah může vyústit ve vzájemnou závislost, kde se NGOs stávají závislé na vládním financování a vláda naopak závisí na NGO, že bude naplňovat její mandáty (Coston 1998: 367–368). Pátým typem je „vláda třetí strany“ (*third-party government*), která úzce souvisí s „*contracting*“. Podobně jako u smluvního vztahu vláda třetí strany reprezentuje rozdělení práce mezi vládou a NGOs. Vláda shromažďuje prostředky a udává společenské priority, zatímco NGOs organizují produkci statků a služeb. Nástroje vlády třetích stran se neomezují pouze na uzavírání smluv, ale zahrnují také půjčky, záruky na půjčky a pojištění - to vše je formalizováno prostřednictvím politik (Coston 1998: 369). Šestým typem je spolupráce (*cooperation*). Spolupráce spočívá na volném šíření informací a zdrojů mezi oběma aktéry (distribuce zpráv, pořádání schůzí, seminářů, dobrovolnická práce, půjčky, dotace, smlouvy apod.). Ke spolupráci patří i společné akce, což je spolupráce na aktivitách mezi dvěma organizacemi využívající své vlastní zdroje. Podle autorky, spolupráce jakožto vztah existuje, pokud funguje volné šíření informací mezi oběma aktéry, NGOs se řídí vládními pravidly a vládní politiky jsou vůči

NGOs neutrální. S postupem času se však tyto politiky mění na příznivé a podporující, přičemž komunikace, sdílení zdrojů a společné akce přibývají (Coston 1998: 370). Sedmým typem je doplňující vztah (*complementarity*). Gronbjerg tento vztah nazývá symbióza: „koexistence ke vzájemné výhodě, někdy do bodu vzájemného vykořisťování“ (Kristen A. Gronbjerg cit. dle Coston 1998: 371). V tomto vztahu vzájemný prospěch vyplývá z doplňujících se výhod nabízených oběma aktéry. Oba aktéři se v tomto vztahu mohou doplňovat v poskytování služeb, odborných znalostech ale i v geografické oblasti, přičemž NGOs se mohou angažovat v oblastech, které jsou vládě nepřístupné a nebo nejsou pro vládu prioritou. Důležitá je zde uznávaná a legitimní role vlády a autonomie NGO. Aby tento vztah fungoval musí být nejprve nastolena spolupráce, což znamená, že NGOs se musí řídit vládními pravidly, které mohou být zpočátku vůči NGOs neutrální. Po uznání tohoto vztahu na oplátku vláda uzná výhody příznivých politik NGO, což ale znamená, že NGOs nesmí odporovat, soutěžit, nebo konkurovat vládním snahám. Komplementarita je vybudována na vzájemném respektu, kde jsou práva každého aktéra uznávaná, což znamená, že vláda neutlačuje ani nekonkuruje NGOs a NGOs nebrání vládě v šíření úsilí v konkrétních geografických oblastech a v oblastech poskytování služeb. Přestože v tomto vztahu funguje sdílení informací a zdrojů, obvykle to ale nestačí na společné akce. Typická je zde i finanční interakce mezi těmito dvěma aktéry, přičemž NGOs jsou stále více financovány vládou. Důležité je, že je tento vztah neformální a může být vymezený na konkrétní NGOs, služby a zeměpisné oblasti (Coston 1998: 371–374). Posledním typem vztahu je spolupráce (*collaboration*). Tento vztah zahrnuje sdílení informací, zdrojů i společné akce. Společnou akci lze považovat za koprodukt. Koprodukce je vládní sdílení odpovědnosti a operací s ostatními aktéry, jako jsou právě NGOs. V rámci tohoto vztahu si příslušné organizace zachovávají svou autonomii, základní hodnotový systém a své poslání. Spolupráce v tomto typu znamená zapojení NGOs do plánování a minimálně i zohlednění vstupu NGOs do tvorby politiky. Tohoto vztahu ale není snadné dosáhnout. Kromě nových mechanismů pro výměnu informací je také třeba podstatného zvýšení vzájemného

porozumění. Taková partnerství jsou nezbytně založena na přizpůsobení se konfliktních zájmům. Skutečná spolupráce je však podle autorky vzácná (Coston 1998: 374–375).

Najam (2000: 384) hovoří o tzv. *The Four-C's* modelu - *cooperation* (spolupráce), *confrontation* (konfrontace), *complementarity* (doplňování se) a *co-optation* (kooptace). Autorka argumentuje, že povaha vzájemného působení je nejlépe vysvětlena pomocí komplexních hledisek strategických institucionálních zájmů vlád i NGOs (Najam 2000: 376). Spolupráce mezi vládou a NGOs se utváří, pokud oba aktéři sdílejí podobný politický cíl, ale také pro dosažení toho cíle využívají podobné strategie. Na rozdíl od spolupráce v modelu od Coston (1998) v tomto modelu není nutná dokonalá symetrie moci ve vztahu. Tento typ vztahu je typický při poskytování služeb a pomoci (Najam 2000: 384–385). Konfrontace je typická v případě, že vládní agentury a NGOs mají protichůdné cíle i strategie. V tomto modelu je konfrontace definována donucovací kontrolou ze strany vlády, ale také politickým vzdorem ze strany NGOs. Rozdílné cíle a strategie mohou vyústit v pocit ohrožení ať už úmysly nebo činy druhého aktéra, a proto se vztah mezi nimi stává konfrontační (Najam 2000: 386). Doplňující vztah vzniká, pokud vláda a NGOs sdílejí podobné cíle, ale preferují jiné strategie. V tomto modelu tento typ vztahu odmítá přístup jednosměrného toku zdrojů. Na základě tohoto modelu jsou cíle preferované před prostředky. Tento model definuje komplementaritu jako funkci cílů. Předpokládá se, že tam, kde jsou cíle vlády a NGOs podobné, jsou oba aktéři schopni dohody, a to ať už nezávisle, nebo smluvně. V té dohodě se pak vzájemně doplňují k dosažení společného cíle, a to i prostřednictvím odlišných prostředků. Tam, kde jsou pak podobné i prostředky se komplementarita stává spoluprací. Tento vztah je nejběžnější v poskytování služeb v rozvojových i industrializovaných zemích, kde NGOs sehrávají funkce, které by jinak vykonávala vláda (Najam 2000: 387). Posledním typem je kooptace, která nastává, pokud vláda a NGOs sdílejí podobné strategie, ale mají rozdílné cíle. V tomto případě vztah utváří nestabilitu, přičemž se jeden z aktérů bude snažit o změnu cíle druhého aktéra, což může vyústit ve vzájemnou manipulaci, v přímou konfrontaci a nebo snahu

jednoho aktéra přesvědčit toho druhého, že jeho cíle jsou pouhou podmnožinou cílů prvního aktéra. Tyto situace jsou nestabilní a rozhodujícím prvkem je asymetrie moci, která rozhodne o tom, která strana získává výhodu (Najam 2000: 388–389).

Makuwira (2006) hovoří o čtyřech typech partnerství mezi NGOs a vládou v případě budování míru v postkonfliktních rekonstrukcích: model s dominující vládou, model s dominující NGO, duální model a model spolupráce. V prvních dvou modelech dominuje buď vláda, nebo třetí sektor (ve financování a dodávce služeb). Model, ve kterém dominuje třetí sektor je nejběžnější v postkonfliktních rekonstrukcích, kde jsou vládní služby buď omezovány, nebo neexistují. V duálním modelu (model paralelní dráhy) NGOs doplňují služby poskytované státem, nebo poskytují podobné typy služeb, přičemž NGOs se soustřeďují na komunity, které byly státem přehlížené a vyplňují tak mezeru, kterou vláda zanechala. Model spolupráce umožňuje oběma aktérům spolupracovat, přičemž vláda většinou poskytuje finance a NGOs se angažují v dodávce služeb (Makuwira 2006: 111–112 podle Gidron – Kramer – Salamon 1992).

NGOs a vlády se navzájem označují jako partneři, avšak podle Owena (2000) jejich vztahy sice disponují prvky partnerství, od partnerství se ale liší. Například pokud mezi sebou uzavřou smlouvy o poskytování služeb. V tom případě se nejedná o partnerství, ale je to spíše jen způsob, jakým jedna strana zajišťuje, aby druhá strana dostala svým závazkům o dodání zboží či služeb. Pokud se ovšem z NGO stane pouze zprostředkovatel vládních služeb, ztrácí tím schopnost zůstat autonomním aktérem na svých vlastních misích. Partnerství však samozřejmě vyžadují určitý typ formální dohody, kde si partneři stanoví účel svého partnerství a jasně nastíní povahu a způsob výměny, nebo sdílení služeb a zdrojů k prosazování společného vzájemně prospěšného cíle. Skutečná partnerství vyžadují důležité prvky, jako je jasné vyjádření společné mise a závazek k rovnosti, vzájemné odpovědnosti, důvěře a respektu (Owen 2000: 133–134). Liiv (n.d.) se zabývá dohodami (tzv. *compacts*) mezi vládou a organizacemi občanské společnosti, které popisují principy a obecné mechanismy pro spolupráci mezi vládou a CSOs. Jedním z hlavních důvodů pro

spolupráci mezi vládou a NGOs je institucionalizace společnosti a rostoucí porozumění lidí o tom. Jeho práce je zaměřená na dohody Velké Británie, Kanady, Estonska, Ghany a Řecka. Jako příklad nutnosti přípravy tohoto dokumentu uvádí v případě Velké Británie, kde vláda nebyla schopna naplnit rychle zvyšující se počet úloh a poskytovat potřebné služby populaci nákladově nejefektivnějším způsobem (Liiv n.d.). Dohoda byla ve Velké Británii přijata v roce 1998 vládou Tonyho Blaira a znamenala formální uznání a podporu nezávislosti NGOs, z čehož vyplývalo i pozvání NGOs do centrálních vládních panelů (*central government panels*), komisí a akčních týmů věnující se široké škále otázek a iniciativ (Hall – Taplin 2007: 325). V Kanadě je pak takováto dohoda nazývaná „Working Together“, jakožto způsob, jak vytvořit lepší porozumění mezi těmito dvěma sektory (Owen 2000: 135).

NGOs mohou v určitých případech i převzít roli své vlády v určitém regionu a nebo problému. DeMars (2005) hovoří spíše o „hodit problém na NGOs“ (DeMars 2005: 49). NGOs jsou nenákladné, zachovávají tok informací, jejich selhání jsou snadněji popřeny než ty, kterých se dopustily vládní agentury a jejich úspěchy mohou mapovat nové možnosti vládních politik. Stručně řečeno NGOs nemusejí být úspěšné při plnění svých mandátů k tomu, aby byly vládou považovány za užitečné. Příkladem může být americká zahraniční politika vůči zemím Třetího světa v 90. letech, kde NGOs působily jako alternativa vládní angažovanosti (DeMars 2005: 49–50).

NGOs bývají i často kritizovány za své činnosti, které vykonávají v cizím státě a které vedou k oslabení role toho určitého státu. Poskytováním pomoci zprošťují vlády zodpovědnosti poskytování blahobytu svých obyvatel. Mimo to disponují NGOs schopnostmi nahradit i národní vlády v poskytování služeb a v tom případě pomáhají k de facto decentralizaci vládních orgánů. Kritizovány jsou i v případě ignorování svrchovanosti země, ve které zrovna pracují. Každá NGOs má svou vlastní agendu, která se může lišit od domácích zájmů obyvatel nebo států a vést k možné nepříjemné situaci (Ferris 2011: 100–101).

NGOs se mohou dostat i do situace, kdy přes veškeré dobré úmysly musejí operovat s nedůvěrou vládních institucí. NGOs se v Sýrii dostaly do prostředí,

kde místní vláda viděla západní mocnosti jako nebezpečné imperialisty se zlými úmysly a humanitární aktivisty jako špiony, tajné agenty a bezpečnostní hrozbu pro národ. K adaptaci NGOs syrským pravidlům angažovanosti zpřístupnil cestu humanitární technický přístup k politickým problémům³. Irácké utrpení bylo označeno jako nepolitické a aktivity NGOs jako neutrální, což mělo pokrývat případné potencionální problémy spolupráce. Boj mezi mezinárodními NGOs a syrskými ministerstvy ohledně toho, jak vést programy pomoci zdůraznil aktivity INGOs jako potencionální hrozbu a blok pro stavbu syrské státní moci. Přítomnost INGOs slibovala finanční odměnu, modernizaci veřejné infrastruktury a legitimitu podpory státu na domácí i mezinárodní úrovni. Na druhou stranu jejich přítomnost také signalizovala na mezinárodní i domácí úrovni to, že syrský stát byl rozvojovou zemí, která potřebovala zahraniční intervenci k udržení základních prvků státu (Hoffman 2016: 98–99). Takto to bylo v případě humanitárních NGOs a Sýrie při irácké uprchlické krizi. Úkolem NGOs s podporou UNHCR byly projekty ve vzdělávacím sektoru, jako například modernizace škol ve strádajícím předměstí a nabízení pomocných kurzů pro irácké žáky. Co se týče volné ruky nevládní organizace IRC v Sýrii, jak uvádí pracovník z IRC, personál byl pod důkladným sledováním úředníků z ministerstva vzdělávání, s kterými každý týden museli diskutovat o postupech a dožadovat se povolení. Syrská vláda se k NGOs chovala jako k politickým aktérům, které je třeba kontrolovat (Hoffman 2016: 102–106). Projekty (např. komunitní centra), které NGOs v Sýrii vybudovaly byly státními institucemi využívány jako nové prostory, kde vykonávat státní suverenitu, a tudíž byly i pečlivě kontrolovány. NGOs však neoslabil suverenitu syrského státu nad svým teritoriem, ale změnil způsob, jakým by ta suverenita mohla být vykonávána. V případě této irácké migrace NGOs zaplnily institucionální mezeru, která poskytovala jiným státům možnost intervenovat na syrské teritorium (Hoffman 2016: 111).

V určitých extrémních případech existují i NGOs, které jsou proti jakémukoli kontaktu či spolupráci s vládou, a to například kvůli domněnce, že je

³ Humanitární NGOs se řídí principy neutrality, nestrannosti a nezávislosti (INSO n. d.).

vláda zkorumpovaná, neefektivní, autoritářská či kontrolována zaujatými elitami (Korten 1991: 30; Clark 1992: 151). Některé NGOs s anarchistickou orientací vidí stát v rozporu se zájmy občanské společnosti, ba dokonce vidí stát jako nepřítele lidu. I přestože některé NGOs patří mezi extrémně skeptické, až podezřívající státní moc, akceptují nezbytnou vládní funkci, tj. jsou připraveni s vládou pracovat, pokud vznikne příležitost v souladu s jejich sociálním závazkem (Korten 1991: 30).

Během let 1993 – 2012 více než čtvrtina zemí s nízkými a středními příjmy na světě přijaly nové restriktivní zákony upravující tok zahraničních fondů do místně působících NGOs. Jedná se především o státy subsaharské a severní Afriky, Blízkého východu, Asie, Jižní Ameriky a východní Evropy. Tyto zákony omezují schopnost NGOs přijímat zahraniční finance, vymezují částku zahraničních financí, které mohou NGOs legálně obdržet, stanovují mechanismy, přes které mohou mít NGOs přístup k zahraniční pomoci, nařizují jestli, a jak mohou NGOs využívat zahraniční fondy a specifikují daňové požadavky. Vietnam kupříkladu zakazuje přijímání mezinárodních fondů, které by negativně ovlivnily politický řád (Dupuy – Ron – Prakash 2016: 300). Ironické je, že země, které přijaly tyto omezující zákony o zahraniční, finanční pomoci se nacházejí v situaci, kdy potřebují mezinárodní asistenci a NGOs, přičemž NGOs se v těchto zemích silně spoléhají právě na zahraniční fondy (Dupuy – Ron – Prakash 2016: 302).

Pozitivní vztah mezi NGOs a OSN umožňuje NGOs angažovat se v nastolování agendy na mezinárodní úrovni, prostřednictvím účasti na jednáních, která se uskutečňují v OSN. Jejich vztah je formalizován a strukturován v článku 71 Charty OSN, který přes Hospodářskou a sociální radu (ECOSOC) umožňuje konzultace s NGOS (Shamima 2011: 823). V tomto vztahu spadají NGOs do tří kategorií: obecný poradní status (velké mezinárodní NGOs, jejichž oblast práce pokrývá většinu záležitostí ECOSOC), speciální poradní status (menší, úzce specializované NGOs) a *roster status* (ostatní NGOs, které se nehodí do předchozích kategorií, ale usilují o konzultativní status). Prostřednictvím těchto poradních statusů mohou NGOs navrhnout položky

programu, posílat pozorovatele na všechny schůze a předložit stručné písemné prohlášení. Mají také přístup k delegátům, kteří jim mohou poskytnout příležitost získat více informací, a to prostřednictvím neformální diskuze, včetně slyšení o tom, co se děje na soukromých schůzkách. Prostřednictvím poradního statusu získávají NGOs legitimní místo v politickém systému a získávají příležitost účastnit se procesu nastolování agendy OSN (Shamima 2011: 823–824). V případě, že OSN pořádá celosvětovou konferenci o určitém globálním problému, NGOs pořádají souběžně svoji konferenci, přičemž se sice mohou účastnit přípravných a závěrečných konferencí OSN, se státy si však rovny nejsou (Clark – Friedman – Hochstetler 1998: 8).

2 FORMOVÁNÍ VZTAHU MEZI KANADSKOU VLÁDOU A NGOS

2.1 Vláda Jeana Chrétiena (1993 – 2003)

Po konci studené války v roce 1993 proběhly v Kanadě parlamentní volby do Sněmovny reprezentantů, ve kterých vyhrála Liberální strana a vystřídala tak Progresivní konzervativní stranu, která utrpěla obrovskou porážku (pouze 16,4 % hlasů). Konzervativci v čele s Brianem Mulroneym (1984 – 1993) vedli kanadskou zahraniční politiku úspěšně a Mulroney byl velmi angažovaný premiér v zahraniční politice (Michaud 2006: 40). Za jeho období vyjednal s USA Severoamerickou dohodu o volném obchodu, Kanada se připojila k Organizaci amerických států a přispěl také ke vzniku La Francophonie. Zajímal se o lidská práva a o zvýšení spolupráce mezi vládou a nevládními organizacemi. Zasloužil se také o větší zapojení parlamentu do procesu tvorby politiky, zatímco Jean Chrétien spíše upřednostňoval obejít parlament ve prospěch většího zapojení NGOs (Michaud 2006: 41).

Liberální vláda pojala zahraniční politiku v jiném duchu, než její předchůdci z Konzervativní strany. Již v roce 1993 naznačil premiér Jean Chrétien potřebu pro nové základy kanadské zahraniční politiky na principech propojení zahraničních a domácích politik (Michaud 2006: 42). Ve své předvolební Červené knize slíbili liberálové spolupráci s americkou administrativou v oblastech, ve kterých jsou americké myšlenky vhodné kanadským cílům. V zahraniční politice se chtěli soustředit na kanadskou vůdčí roli v mezinárodním udržování míru. Na rozdíl od konzervativní vlády přislíbili nepřerušování programů pomoci bez předchozích konzultací do potřebných regionů světa (Liberal Party of Canada 1993: 106). Hlavním závazkem Liberální strany v předvolebním období však bylo demokratizovat tvorbu zahraniční politiky Kanady, a to prostřednictvím založení Národního fóra na téma kanadských mezinárodních vztahů, kde by se diskutovalo o důležitých tématech a směrech kanadské zahraniční politiky. Součástí by byli reprezentanti z parlamentu, NGOs a členové veřejnosti se zájmem o mezinárodní záležitosti (Liberal Party of Canada 1993: 109).

V souvislosti se slibem liberální vlády demokratizovat kanadskou zahraniční politiku vydala Kanadská rada pro mezinárodní spolupráci (CCIC) dokument v roce 1994 s názvem *Bulding and Sustaining Global Justice: Towards a New Canadian Foreign Policy*, ve kterém tento vládní závazek uvítala. V tomto dokumentu CCIC vyzdvihuje nejen zásluhy členských NGOs ve světě, ale také hodnoty, kterými by NGOs přispěly do nové zahraniční politiky. Součástí dokumentu byla i doporučení, a to hlavně nový cíl kanadské zahraniční politiky a její nové hodnoty. Podle CCIC by měla nová zahraniční politika pojmout za svůj cíl celosvětovou spravedlnost a řídit se hodnotami, jako jsou sociální a ekonomická spravedlnost, rovnost a poctivost, sebeurčení a demokratický vývoj, následování míru, respekt pro rozdílnost (kultur, lidí apod.) a integrita životního prostředí. Dalšími doporučeními CCIC byly podpora udržitelného lidského rozvoje v domácích i mezinárodních záležitostech, prosazování ekonomických, kulturních, občanských a politických lidských práv v kanadské zahraniční politice (CCIC 1994). Kanada by měla klást vyšší prioritu na posílení účasti občanské společnosti poskytováním podpory NGOs, které se snaží prosazovat udržitelnost lidského rozvoje, demokratizaci a sociální spravedlnost, a to zejména skupinám, které jsou nejvíce vyloučené z místních, národních i mezinárodních rozhodovacích procesů. V neposlední řadě by se měla Kanada soustředit na podporu lidských práv, a to zejména práv ženských, domorodého obyvatelstva a uprchlíků. V oblasti zapojení kanadské společnosti do tvorby zahraniční politiky CCIC navrhovala vytvoření více trvalých fór za účelem společných debat. Podle CCIC lze mnoho problémů vyřešit prostřednictvím mezinárodního sdílení názorů a činů (CCIC 1994).

Ve svém dokumentu *Canada's voluntary sector in international development* vydaném v prosinci 1995 popisuje CCIC vzniklé problémy ve vztahu s CIDA. V únoru 1995 došlo ke škrtům⁴ ve federálním rozpočtu do vládních ministerstev, což se dotklo i partnerství mezi CIDA a NGOs. Financování NGOs v 80. letech a na začátku 90. let se stabilně zvyšovalo a dosáhlo vrcholu na přelomu let 1992/1993, kdy kanadské NGOs získaly celkem

⁴ Kanada čelila v 90. letech rozpočtovému deficitu.

310 milionů dolarů pro své mezinárodní programy od různých poboček CIDA. Nyní se to obrátilo a mezi lety 1991/1992 a 1995/96 bylo financování oficiální rozvojové asistence (ODA) sníženo o 30,7 %, přičemž u CSOs o 28,2 % (CCIC 1995). Škrty ve financování způsobily i administrativní změny, kdy se CIDA přesunula z financování jednotlivého projektu na program financování celých agentur, což mělo přinést jednoduchost v administrativě pro NGOs i CIDA. Některé NGOs braly tento krok jako velmi pokrokový, jiné NGOs (ty více závislé na vládním financování) se obávaly, že to povede k více rozšířené kontrole organizace jako celku (CCIC 1995).

V rámci Červené knihy se Liberální strana zavázala k dosažení cíle vynaložit 0,7 % HDP na rozvojovou pomoc. O rok později byl Paul Martin, který měl důležitou roli v přípravě Červené knihy, jmenován ministrem financí, ale cíl splněn nebyl. Místo toho Martin dovolil kanadskému rozpočtu na zahraniční rozvojovou pomoc každým rokem klesnout. To, co poškodilo NGOs byl právě Martinův rozpočet z února 1995, ve kterém NGOs obdržely nepřiměřený podíl na škrtech v rámci snižování financování rozvojové pomoci. Tyto škrty se převážně dotkly těch NGOs, které byly, podle Gunna, možná kritické k vládním politikám a těch, které vzdělávaly voliče o hledání skutečných řešení světové chudoby (Gunn 2004 : 134).

Po studené válce se podpora lidské bezpečnosti stala jedním z hlavních priorit kanadské zahraniční politiky. Kanadský ministr zahraničních věcí Lloyd Axworthy (1996 – 2000) se stal zastáncem konceptu lidské bezpečnosti a věřil, že by Kanada měla ve světě sehrávat klíčovou roli v prosazování tohoto konceptu (Bernard 2009: 233). V rámci lidské bezpečnosti se Chrétienova vláda angažovala v několika významných událostech, mezi něž patří Úmluva o zákazu používání, skladování, výroby a převodu protipěchotních min a o jejich zničení (viz kapitola č. 3) a založení Mezinárodního trestního soudu. Po Ottawském procesu Axworthy věřil, že vedoucí představitelé států jsou stále více nakloněni myšlence svěřit NGOs určité rozhodovací pravomoci v konkrétních oblastech, jako je právě lidská bezpečnost (Bernard 2006: 239).

V rámci demokratizace kanadské zahraniční politiky bylo v roce 1996 založeno *Canadian Centre for Foreign Policy Development* (CCFPD), jehož cílem bylo zapojit kanadské občany do tvorby zahraniční politiky. Aktivity tohoto centra zahrnovaly vytvoření webové stránky pro kanadskou veřejnost ke sdílení svých názorů přímo s politickými činiteli, zřízení fondu na podporu občanských či skupinových projektů a pořádání výročního Národního fóra o konkrétní otázce zahraniční politiky, kterého se mohli kanadští obyvatelé zúčastnit (McCormick 2006: 120). CCFPD plánovalo svůj mandát naplňovat na třech úrovních: prostřednictvím identifikace možných vazeb mezi příslušnými občany a NGOs v Kanadě i na mezinárodní úrovni, prostřednictvím nově vytvořeného mechanismu vyvinout a posílit partnerství mezi DFAIT a občany či NGOs a rozvíjet politiku vzešlou z tohoto partnerství (Ayres 2006: 497).

Typickým příkladem zapojení NGOs do procesu zahraniční politiky je angažmá kanadských NGOs v procesu Ottawské úmluvy, kterého se NGOs přímo účastnily, a to prostřednictvím kanadské vyjednávací delegace a byly i přímo zahrnuty do procesu tvorby politiky. Před Ottawskou úmluvou se ještě v roce 1995 konala čtvrtá konference OSN o ženách a fórum NGOs o ženách, na kterých kanadská vláda podpořila kanadské NGOs čtyřmi způsoby: zahrnula pozorovatele z NGOs do svých delegací, poskytla finance některým zástupcům z NGO za účelem účasti na vyjednáváních, připravila informační balíček o Pekingské konferenci a zajistila jejich distribuci všem, kteří byly na seznamu CBFC (Riddell-Dixon 2001: 122). Tato úspěšná spolupráce usnadnila vývoj v dalších vztazích mezi představiteli NGOs a klíčovými vládními činiteli (Riddell-Dixon 2004: 116). V návaznosti na zapojení obyčejných kanadských obyvatel do tvorby zahraniční politiky vznikl v roce 2003 *The Foreign Policy Dialogue* za ministra zahraničních věcí Billa Grahama, který prostřednictvím internetu zahájil dialog mezi kanadskými občany a vládou po dobu pěti měsíců. Hlavním cílem tohoto dialogu bylo zapojit kanadské obyvatele do diskuze o kanadské pozici ve světě. Kanadčané se prostřednictvím internetu mohly vyjádřit o důležitých tématech jako je bezpečnost, prosperita, kanadské hodnoty, kultura apod. (McCormick 2006 : 123).

2.2 Vláda Stephena Harpera (2006 – 2015)

V 39. kanadských federálních volbách vyhrála Konzervativní strana Kanady v čele se Stephenem Harperem. Období menšinové vlády konzervativců je v ohledu jednání s NGOs často kritizováno. Podle Gergin (2011) je toto období poznamenáno omezováním svobody projevu NGOs a netolerancí jakékoliv kritiky či nesouhlasu s vládou, a to prostřednictvím vysokých škrtů v jejich financování. Nejvíce poznamenané byly NGOs závislé na vládním financování, které zastávaly lidská práva a rovnost žen. Od svého zvolení se ukázalo, že menšinová konzervativní vláda neměla zájem o financování NGOs, které výslovně obhajují rovnost žen a jejich práva (například právo na potrat). Nejvýrazněji se to ukázalo hned v roce 2006, kdy se vláda rozhodla ke škrtům až o 37 % ve financování organizace Status of Women Canada. Harper neměl příliš v oblibě typ vlády, s kterou Kanadčané vyrůstaly. On spíše preferoval demontáž kanadského keynesiánského sociálního státu a vyhýbal se názoru, že vláda má ve prospěch svých občanů hrát podpůrnou a sociální roli (Hennesy 2008: 42). Podobně jako u liberální vlády, byli konzervativní tvůrci zahraniční politiky ovlivňováni svými základními hodnotami, ideologiemi a systémy víry (Schönwälder 2014).

V listopadu 2009 začali konzervativci bojovat proti nepohodlným rozvojovým NGOs primárně zaměřenými na lidská práva, rovnost žen, chudobu, sociální spravedlnost a dětskou péči (Barry-Shaw – Jay 2012; Eliadis 2015: 46). V roce 2010 CIDA oznámila modernizaci mechanismu financování rozvojových NGOs. Od této doby nemohly NGOs, které usilovaly o dotace od CIDA, předkládat své projekty, ale musely vyčkat na výzvu k předkládání návrhů a přitom reagovat na priority kanadské vlády. NGOs se tak ocitly ve vzájemné konkurenci a navíc od roku 2011 nebyly ani vydány žádné výzvy k podávání návrhů (Brown 2016: 21).

Vše ale odstartovalo, když CIDA oznámila organizaci KAIROS, že její žádost o financování byla zamítnuta. Důvodem škrtu 7,1 milionů dolarů bylo, že aktivity KAIROS nesplňují rozvojové priority CIDA. Ukázalo se ale, že pravým

důvodem jsou rozpory se zahraničněpolitickými prioritami premiéra Stephena Harpera, zejména v jeho proizraelském postoji (Barry-Shaw – Jay 2012). Následně další NGO - Alternatives, která byla kritická k Izraelské okupaci Palestiny, přišla o 2,1 milionů dolarů z financování od CIDA (Barry-Shaw – Jay 2012). Zajímavé ale je, že návrh programu KAIROS, kterého se dotkly již zmíněné škrty ve financování, byl vyvíjen ve spolupráci se zaměstnanci CIDA a zahrnoval dvě priority CIDA: podpora „good governance“ (lidská práva) a prosazování ekologické udržitelnosti (snížení dopadu změny klimatu). Navíc byl návrh schválen na všech úrovních CIDA, avšak odmítnut ministrem pro mezinárodní spolupráci Bevem Odou. Ministr Oda škrty zdůvodňoval tím, že KAIROS nesplňovala nové priority CIDA a že CIDA financuje pouze ty projekty, které přinášejí výsledky a které znamenají skutečný rozdíl v životě těch, co žijí v chudobě. Podle KAIROS jejich program jasně podporoval priority CIDA, jelikož se věnoval práci na dobrém vládnutí, ekologické udržitelnosti a lidským právům (KAIROS 2010).

V květnu 2010 provedla CIDA škrty ve financování kanadské NGO - MATCH International, která se jako jediná zabývá podporou práv žen v rozvojových zemích (Barry-Shaw – Jay 2012). Kim Bulger, výkonná ředitelka MATCH International, vinila za škrty ideologicky řízenou agendu konzervativců proti feministickým skupinám, které podporují financování potratů jako součást iniciativ v oblasti zdraví matek v rozvojových zemích (CTV News 2010). Škrtem se nevyhnul ani *Teacher's Federation Program*, který po dobu posledních 50 let posílal kanadské učitele do Afriky, Asie a Karibiku k asistenci až 1,4 milionů studentů a učitelů v rozvojovém světě (Gergin 2011). V červenci roku 2010 došlo i na škrty ve financování Oxfam Canada a Kanadské rady pro mezinárodní spolupráci (CCIC), která reprezentuje více jak 90 NGOs, a to z možného důvodu veřejné kritiky vlády za její politiku trestů vůči NGOs a vytvoření negativní nálady v komunitě NGOs. CCIC však škrty ve financování v jisté míře očekávala. Jménem všech NGOs, kterých se již škrty dotkly, CCIC kritizovala vládu v několika záležitostech, jako bylo například zmrazení zahraniční pomoci a

za to, že vláda upustila od několika chudých afrických zemích a místo nich se soustředila na Latinskou Ameriku (Caplan 2010).

Na druhou stranu se však CIDA stala klíčovým přispěvatelem do Světového shromáždění CIVICUS a aktivně se účastnila národní konzultace organizované CCIC pro proces *Open Forum for CSO Development Effectiveness*. V souvislosti s touto účastí se CCIC stala lídrem v procesu, jehož cílem bylo vytvořit globální konsenzus o účinnosti rozvoje a příspěvků aktérů občanské společnosti (CCIC n.d._a: 2). CCIC se také zapojila do kampaně *At the Table* na nadcházejících schůzích G8 a G20, které byly pořádané Kanadou v červnu 2010. Kampaně se zúčastnila koalice více než 60 hlavních kanadských rozvojových NGOs, které vyzvaly Kanadu, aby učinila témata změny klimatu, ukončení chudoby a globální ekonomické reformy klíčovými v diskuzích při zasedání G8 a G20 (CCIC n.d._a: 15).

Již případ KAIROS odhalil, že jsou NGOs úzce propojeny se státem skrze financování. Typická rozvojová NGOs je závislá na federálním financování více než 50 % svého ročního rozpočtu, přičemž ohrožují svou autonomii a mohou se stávat čím dál více podřízené politice a prioritám kanadské vlády. Za Harperovy vlády vždy platilo, že nespokojená vláda může tok financí přerušit, anebo jednoduše přesměrovat do jiné, vládou upřednostňované skupiny (Barry-Shaw – Jay 2012). Škrty ve financování a náhlé ukončení 40leté spolupráce CCIC s CIDA vedly i k dramatickému snížení počtu zaměstnanců a k ukončení některých důležitých programů na kterých CCIC pracovala (CCIC n.d._b: 2).

V oblasti zahraniční pomoci byly zaznamenány dva trendy. Vláda Harpera zvýšila financování agenturám s evangelickým a náboženským charakterem (RCI n.d.), což mohlo být vidno na Harperovo projektu - *Saving Every Woman, Every Child*, který se podbízel jeho sociální, konzervativní a evangelické, křesťanské zásadě (Zerbisias 2016). Druhý trend zaznamenal Paul Carrick z NGO - Cause Canada a sice to, že stovky milionů dolarů na zahraniční pomoc nebyly vůbec vynaloženy (RCI n.d.).

V reakci na Harperovo škrty vznikla dobrovolná národní koalice *Voices-Voix*, která čítala více jak 200 kanadských organizací a 5 000 Kanadčanů ve

prospěch svobody projevu a transparentnosti ze strany vlády. Účelem Voices-Voix byla dokumentace utlačování a odporu ze strany vlády prostřednictvím zaznamenávání incidentů a případových studií (Eliadis 2015: 37).

K napravení poškozených vztahů mezi Harperovou vládou a NGOs měla být nově přijatá politika, která byla vítaná všemi organizacemi občanské společnosti, jakožto krok kupředu v obnově poškozeného vztahu mezi nimi a federální vládou (Black – Brown – den Heyer 2016: 301). V únoru 2015 oznámil ministr pro mezinárodní rozvoj a La Francophonie Christian Paradis novou politiku zvanou *Canada's International Development and Humanitarian Assistance Civil Society Partnership Policy*, která měla sloužit jako závazek kanadské vlády k efektivní spolupráci s CSOs, zlepšení výsledků v boji proti chudobě a k podpoře demokracie a lidských práv. Tato politika měla představovat uznání přínosů, které přinášely rozvojové NGOs do kanadské zahraniční politiky (Government of Canada 2015).

Prioritou kanadské rozvojové pomoci bylo od roku 2010 mateřské, novorozenecké a dětské zdraví. Ministr zahraničí Rob Nicholson v roce 2015 oznámil úsilí o zrušení dětských a nucených sňatků prostřednictvím jmenování jedenácti kanadských NGOs, které si rozdělily 180 milionů dolarů na projekty v rozvojových zemích věnující se problémům s výživou, hygienou a školením zdravotnických pracovníků. Nicholson také oznámil, že vláda věnuje během příštích dvou let osm milionů dolarů na podporu místních občanských skupin, vlád a NGOs v boji proti nuceným sňatkům dětí v rozvojových zemích. Tato financování vycházela z vládního závazku zahraniční pomoci mateřskému, novorozeneckému a dětskému zdraví, také známo jako *Muskoka Initiative*. Vláda pro tyto účely vymezila 420 milionů dolarů na programy řízené NGOs (Payton 2015).

2.3 Vláda Justina Trudeau (2015 – 2019)

Ve federálních volbách v roce 2015 porazila Liberální strana v čele s Justinem Trudeau Konzervativní stranu Stephena Harpera, jehož vláda nebyla příliš příznivá pro některé NGOs. V roce 2016 pořádala vláda Trudeau rozsáhlé

konzultace, aby se zapojila do nové politiky pomoci, což je něco, co vláda Harpera ve svém období neudělala. Účastníci těchto konzultací doufali, že přezkoumání mezinárodní pomoci (*International Assistance Review*) bude znamenat novou éru spolupráce s tuzemskými i mezinárodními aktéry. Vláda však již od začátku signalizovala, že není připravena poskytnout prostředky potřebné na obnovu kanadského programu pomoci po Harperových škrtech. Účastníci při těchto konzultacích opakovaně požadovali zvýšení financování mezinárodní pomoci, ale i přes to, že kanadská ekonomika rostla, podíl věnovaný zahraniční pomoci nadále klesal. Dokonce hrozilo i to, že rozpočet na pomoc by mohl klesnout nejnižší od roku 1965, což znamenalo velké zklamání pro kanadskou společnost s ohledem na Trudeauovo prohlášení „Kanada je zpět“ a „jsme tu, abychom pomohli.“ (Brown 2017). Liberálové chtěli problematiku financování vyřešit tím, že by rozvoj financoval soukromý sektor. Podobně jako Harperova vláda v roce 2015, oznámila liberální vláda vytvoření rozvojové finanční instituce v hodnotě 300 milionů dolarů, která by propůjčovala peníze na mezinárodní pomoc (Brown 2017).

V roce 2015 přijala nová liberální vláda vizi pro globální spolupráci s názvem *Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development* doprovázené *Sustainable Development Goals* (SDG), což povzbudilo CCIC, která nadále tlačila vládu, aby svou vizi proměnila v konkrétní a akční plán. CCIC navrhla několik příležitostí, která by jasně ukázala, že Kanada je opravdu zpět. Jednalo se o návrhy, jako je poskytování podpory občanské společnosti jakožto klíčového partnera a převzetí vedoucí role v záležitosti globální rozvojové spolupráce (CCIC n.d.: 12).

Důležitý význam spolupráce se všemi CSOs přednesl Justin Trudeau na setkání *Civil Society 7* (C7 Summit) v Ottawě v květnu roku 2018. Setkání bylo iniciováno CCIC, CAN-Rac Canada a G7Global Taskforce a pozváni byli členové CSOs z Kanady a zemí G7. Hlavní otázkou tohoto setkání bylo, jak může občanská společnost budovat co nejvíce efektivní vztah s G7 v dosahování společných cílů (McCarroll 2018). Prioritním zaměřením tohoto setkání však bylo téma dívčího vzdělávání, přičemž koalice třiceti NGOs (například World

Vision, Save the Children a Plan Canada) navrhla premiérovi Trudeau plán v hodnotě 1,3 miliardy dolarů na pomoc milionům chudých dívek (Blanchfield 2018). Ve svém projevu na C7 vyjádřil Justin Trudeau naději o dosažení závazku o investicích do dívčího vzdělávání, a to především ve státech zasaženými konflikty a pronesl, že tyto investice ve spolupráci s NGOs a zeměmi G7 budou odkazem tohoto setkání (Justin Trudeau - Prime Minister of Canada 2018).

V současné době spolupracuje CCIC s Global Affairs Canada na posílení kanadské mezinárodní pomoci prostřednictvím uskutečňování *Feminist International Assistance Policy*. CCIC informuje GAC o rozhodnutích a procesech prostřednictvím tří klíčových skupin: *Task Force for Increasing Effectiveness*, *CCIC Chief Financial Officer Working Group* a *Civil Society Policy Advisory Group*. Kromě toho se v letech 2018 – 2019 CCIC také podílela na průběžných dialozích a konzultacích s regionálními pobočkami GAC prostřednictvím *Regional Working Groups*, účastnila se setkání s kanadskými diplomatickými zástupci například v Kolumbii, Peru nebo Bolívii a předložila svá stanoviska pro GAC při konzultacích o *Voices at Risk - Canada's Guidelines on Supporting Human Right Defenders* (CCIC n.d.).

3 MEZINÁRODNÍ ÚMLUVA O ZÁKAZU POUŽITÍ, SKLADOVÁNÍ, VÝROBY A PŘEVODU PROTIPĚCHOTNÍCH MIN A O JEJICH ZNIČENÍ (OTTAWSKÁ ÚMLUVA)

Protipěchotní miny jsou výbušná zařízení navržená tak, aby vybuchla v přítomnosti, blízkosti a nebo v kontaktu s osobou. Představují životu nebezpečnou hrozbu pro kteréhokoliv člověka, a to jak během konfliktu, tak déle po něm (ICBL n.d._b). Zpočátku byly miny vyvíjeny k ochraně protitankových min a strategických míst, jako jsou například hranice a důležitá stanoviště a k omezení pohybu nepřátelských sil. Základní vlastnost těchto min je, že jsou navržené tak, aby svůj cíl nezabily, ale pouze ho těžce zranily. Postupem času začaly být miny zneužívány i ve vnitrostátních konfliktech se zaměřením na civilní obyvatelstvo. V průběhu konfliktu nebylo dodržováno správné označování a mapování minových polí, což vedlo k tomu, že mnoho civilistů, humanitárních pracovníků i vojáků vstupovalo na neoznačená zaminovaná území (ICBL n.d._a). Spuštěné miny mají za následek utržené končetiny, šrapnely v ránách vedoucí k infekci a případné amputaci, popáleniny, slepotu a smrt. V prvním roce platnosti Ottawské úmluvy bylo zaznamenáno 9 tisíc obětí, přičemž se počítá, že 7 – 13 tisíc nebylo zaevidováno. Od roku 1999 až do roku 2006 bylo každý rok evidováno 15 – 20 tisíc nových obětí. V databázi obětí protipěchotních min - *Landmine Monitor Report 2018* bylo zaznamenáno za rok 2016 - 9 437 obětí a za rok 2017 - 7 239 obětí. Celkově bylo v průběhu let 1999 – 2017 zaznamenáno až 120 tisíc obětí (Landmine and Cluster Munition Monitor n.d.).

Před Ottawskou úmluvou již existovala mezinárodní dohoda o problematice nášlapných min - *the CCW Convention*⁵ z roku 1980. Přesněji byla problematika nášlapných min součástí druhého protokolu (*Protocol II*), který obsahoval pravidla, která upravují, ale nezakazují používání nášlapných min. Tato smlouva však selhala, protože neobsahovala nejzávažnější problémy týkající se protipěchotních min. Protokol se nevztahoval na vnitřní ozbrojené konflikty, nepřiděloval jasnou odpovědnost za odminování, chyběly mu

⁵ Celý název: The UN Convention on Prohibition or Restrictions on the Use of Certain Conventional Weapons which may be deemed to be Excessively Injurious or to have Indiscriminate Effects.

mechanismy implementace, monitorování a dodržování předpisů. Nejvýznamnější výrobci a vyvážející země, jako je Velká Británie, Izrael, Itálie a USA úmluvu nepodepsaly a stejně tak nejvíce minově zamořené státy Afganistan, Angola, Bosna, Kambodža a Mozambik (Mekata 2000: 144).

Nejdůležitějším nevládním aktérem při procesu Ottawské úmluvy byla *The International Campaign to Ban Landmines* (ICBL), která byla formálně spuštěna v roce 1992 za pomoci koalice NGOs⁶ a nyní čítá více než 1400 NGOs z 90 zemí po celém světě. Od jejího založení byl cílem této kampaně zákaz používání, výroby, převodu a skladování protipěchotních min, zvýšení zdrojů pro odminování a asistenci obětí. Tato kampaň přivedla dohromady skupiny zabývající se lidskými právy, minami, dětmi, mírem, handicapem, veterány, medicínou, rozvojem, kontrolou zbraní, náboženstvím, životním prostředím a ženskými právy, kteří společně pracovali na místní, národní, regionální i mezinárodní úrovni k dosažení tohoto cíle (HRW n.d.). V roce 1997 získala ICBL a její koordinátorka Jody Williams Nobelovu cenu za mír, přičemž výbor Nobelovy ceny vyzdvihl nejen úspěch této kampaně, ale také vzor, kterým by tato kampaň mohla být pro budoucí procesy v mezinárodním úsilí o odzbrojení a mír (Williams 1999). Ottawský proces byl úspěšně završení dlouhodobého aktivismu INGO a humanitárních institucí jako je Mezinárodní výbor Červeného kříže.

Premiér Kanady Jean Chrétien přednesl problematiku protipěchotních nášlapných min již na schůzce G7 v Naples v roce 1994. V té době však kanadská politika nepodporovala zákaz nášlapných min, jelikož z vojenského hlediska byly miny nezbytnou součástí vojenského arzenálu (English 1998: 123) a navíc také panoval konsenzus mezi státy, že jsou miny legální (Rutherford 2000: 74). V průběhu léta a podzimu 1995 ministr zahraničí André Ouellet tlačil na kanadského ministra obrany Davida Collenetteho ke změně postoje kanadské politiky k nášlapným minám. V dopisech požádal Ouellet Collenetteho, aby Kanada zlikvidovala své zásoby min, načež Collenette odpověděl, že miny

⁶ Členem byly i kanadské NGOs, například Mines Action Canada.

nemohou být zlikvidovány dokud se nenajde efektivnější a humánnější alternativa. V té době plánovaly USA představit rezoluci na půdě OSN za účelem pozastavení (moratorium) vývozu min a požádaly Kanadu o spolupráci. Ouellet naléhal na Collonetteho, aby Kanada tuto pozici převzala. Poradci Collonetteho mu však radili, aby odmítl Ouelleteho žádost. V září 1995 selhala obnova CCW z roku 1980, a tak Ouellet znovu napsal Collonetteho, že je čas na změnu v kanadské politice. Ouellet chtěl oznámit kanadské moratorium na vývoz, spolupracovat na americké rezoluci v OSN a chtěl oznámit kanadský závazek k eliminaci nášlapných min. DND a DFAIT se zákazem vývozu souhlasily a oznámily, že je to konečná změna v kanadské politice. Ouellet byl však v této věci zapálenější a v rozhovoru s jedním reportérem CBC vyslovil svůj názor, že by Kanada měla zničit veškeré své zásoby nášlapných min a oznámit absolutní zákaz na jejich produkci, vývoz a použití. To však nebylo možné z důvodu, že by DND nepovolilo další změny v politice, avšak otevřelo to dveře pro tlak ze strany podobně smýšlejících organizací jako je Mines Action Canada (MAC), čehož tato koalice NGOs v průběhu roku 1995 využila a začala vyvíjet tlak na kanadské vládní úředníky psaním dopisů a peticí za účelem přijetí úplného zákazu a zničení min. V lednu 1996 DFAIT oznámil kanadskou podporu pro kompletní zákaz produkce, převodu a použití min. Téhož měsíce byl André Ouellet nahrazen novým ministrem zahraničních věcí Lloydem Axworthym, který vybral problematiku nášlapných min jako prioritu kanadské zahraniční politiky. V březnu 1996 vydala IDA *Canadian Action Plan to Reduce the Global Use of Land Mines*, ve kterém navrhla, že Kanada bude hostit malou mezinárodní schůzku úředníků a NGOs k vytvoření akčního plánu nášlapných min, kde by se moratorium změnilo na trvalý zákaz produkce, převodu a použití. DND však návrh na trvalý zákaz od DFAIT odmítlo, a tak DFAIT usilovalo o trvalý zákaz na mezinárodní úrovni, přičemž pokračovalo v tlaku na DND k souhlasu ke zničení zásob nášlapných min (Tomlin 1998: 8–11).

Kanadská vláda a NGOs pořádaly schůzky, které daly NGOs možnost využít své odborné znalosti a zkušenosti ke vzdělání vládních úředníků o tomto humanitárním problému. Kanadské NGOs pokračovaly v prosazování

problematiky nášlapných min i po té, co byla tato problematika umístěna do vládní agendy (Rutherford 2003: 32). Jednalo se především o zhotovení telefonní linky, na kterou mohli lidé volat, pokud se zajímali o více informací, rekrutovaly kanadské celebrity, psaly dopisy vládním úředníkům a dávaly obětem nášlapných min možnost podělit se o své zkušenosti (Rutherford 2000: 103). Členové především z ministerstva zahraničních věcí se stávali více otevření tomuto zákazu a v roce 1995 a 1996 pozvali reprezentanty z MAC k připojení se ke kanadským vyjednávacím týmům. Následně Lloyd Axworthy převzal mezinárodní vůdčí pozici v zákazu protipěchotních min zahájením a podporou Ottawského procesu. V říjnu 1996 svolal Axworthy Ottawskou konferenci s reprezentanty 75 států, na které byli reprezentanti z MAC součástí kanadské delegace (Rutherford 2003: 32). Hlavním cílem této konference bylo jednat o formálním zákazu protipěchotních min a vytvořit společné prohlášení. Po této konferenci vyzval Axworthy státy k vyjednání a podepsání listiny zakazující protipěchotní miny, a to již na konci roku 1997. Úmluva o zákazu použití, skladování, výroby a převodu protipěchotních min a o jejich zničení byla podepsána 3. prosince 1997 v Ottawě reprezentanty 122 států za účasti NGOs. Úmluva vzešla v platnost 1. března 1999.

Axworthy potřeboval podporu MAC a ostatních kanadských NGOs (například Physicians for Global Survival a CCIC) k mobilizování veřejného názoru a k motivování kanadského obyvatelstva k tlaku na změnu zahraniční politiky. MAC a ostatní NGOs poskytly politické krytí pro Axworthyho umístění minového problému do vládní agendy. Dále také NGOs poskytovaly odborné informace, podporu veřejného názoru a zdroje k tomu, aby mohl Axworthy svou pozornost plně věnovat této problematice (Rutherford 2003: 32). Sám Axworthy ve svém článku uznal zásadní přínos kampaně NGOs pro úspěch zákazu nášlapných min a také snahu jeho předchůdce Andrého Ouelleta (Axworthy 1998: 1–2).

Členové z MAC pokračovali ve svém poslání i po ratifikaci Ottawské úmluvy. Společně se sekretariátem MAC se angažovali v psaní dopisů kanadské vládě a ostatním vládním úředníkům ohledně témat spojených s Ottawskou

úmluvou. Jednalo se například o užívání protipěchotních min „Claymore“ v mírových operacích, společné akce, financování odminovacích akcí apod. (HRW 2000: 237). V roce 1998 MAC a DFAIT vytvořily *Canadian Landmine Action Fund* jakožto mechanismus, přes který mohli kanadští obyvatelé finančně přispět do boje proti nášlapným minám. Takováto iniciativa byla v Kanadě vzácná a jednalo se o pokus obou aktérů vytvořit trvalé financování pro programy NGOs věnujících se pomoci obětem nášlapných min a odminovacím akcím. Také CIDA vytvořila fond, do kterého měly přístup ty NGOs, které se věnovaly problematice nášlapných min (HRW 1999: 235–236).

V letech 1999 – 2000 MAC pořádala několik workshopů pro NGOs, které se věnovaly problematice nášlapných min. Tyto workshopy byly pořádané za účelem sdílení nápadů a zlepšování praktik v boji proti minám a účastnili se jich lidé z NGOs i vlády. MAC také organizovala workshopy na téma *Claymore* min a kazetové munice a své poznatky následně prezentovala kanadské vládě (HRW 2000: 237–238).

Následně po ratifikaci Ottawské dohody byla v roce 1999 založena také *Canadian Landmine Foundation* (CLMF). Kanadská vláda byla odhodlána pokračovat v podpoře kampaně proti minám a prostřednictvím CLMF poskytovala finanční podporu podobně smýšlejícím organizacím. Pomocí této podpory dokázala CLMF realizovat 91 projektů ve 13 zemích, financovat školení 17 psů na detekci min a v letech 1999 – 2008 vybrala více než 4 miliony dolarů. V roce 2009 přišla CLMF o vládní financování a muselo dojít ke snižování stavů. Dnes v této nadaci pracují pouze tři zaměstnanci na částečný úvazek (*Canadian Landmine Foundation n.d.*).

MAC je kanadským partnerem Mezinárodní kampaně pro zákaz nášlapných min⁷ (ICBL), která byla finančně podporována od DFAIT za účelem monitorování a podávání zpráv o zavádění Ottawské úmluvy, a to včetně výzkumu, odborné přípravy, vypracovávání výročních zpráv, schůzek odborníků a jiné (GAC n.d._a). MAC je také samostatně finančně podporována od DFAIT.

⁷ Dnes: International Campaign to Ban Landmines-Cluster Munition Coalition (ICBL-CMC).

Podle dostupných dokumentů obdržela MAC finanční dotace od DFAIT například v roce 2009 ve výši 379 tisíc dolarů za účelem podpory projektu, který podpoří úsilí a angažovanost při zasazování se o prevenci civilních obětí v důsledku protipěchotních min a zajištění plného zavedení Ottawské úmluvy a CCM (GAC n.d._b). V roce 2010 se finanční dotace pro MAC od DFAIT zvýšil až na 550 tisíc dolarů za účelem podpory práce občanské společnosti směrem k bezpečnějšímu světu zproštěného od nášlapných min a kazetových bomb (GAC n.d._c).

V roce 2015 provedla MAC významnou výzkumnou iniciativu, aby shromáždila informace o odzbrojovacích politikách čtyř kanadských politických stran v období před kanadskými federálními volbami. MAC měla příležitost provést průzkum, analyzovat odpovědi a ty pak před volbami uvést do oběhu. Průzkum zahrnoval kazetové munice, nášlapné miny, jaderné zbraně apod. Pro MAC to byla důležitá příležitost jak vzdělat Kanadany a kanadské politické strany o problematice humanitárního odzbrojení⁸ (MAC n.d.). V povolebním období v únoru 2016 uspořádala MAC setkání všech stran na otázku odzbrojení a v průběhu let 2016 – 2017 pokračovala v pravidelném setkávání s poslanci, senátory, aby otázky zbraní a problémy spojené s humanitárním odzbrojením zůstaly na programu vlády (MAC n.d.).

Kanadská podpora Ottawské úmluvy má v posledních letech řadu mezer, kvůli kterým někteří členové mezinárodního společenství zpochybňují nedávný závazek Kanady k největšímu přispění ke globálnímu míru a bezpečnosti za posledních 50 let. Liberální strana se v období voleb také zavázala k tomu, že se znovu zapojí do Ottawské úmluvy. Kanada však v posledních době nebyla diplomaticky velmi aktivní v Ottawské úmluvě. Od počátku roku 2015 sice došlo k mírnému nárůstu angažovanosti, ale obecně je málo důkazů o tom, že by o této problematice Kanada otevřeně hovořila (Hunt 2017_a).

V roce 2017 byla přijata Smlouva o zákazu jaderných zbraní (Treaty on the Prohibition of Nuclear Weapons) členskými státy OSN. Tato nová smlouva je založená na humanitárním přístupu k odzbrojení iniciovaném v Ottawské úmluvě

⁸ Konzervativní strana neposkytla žádnou odpověď.

a dělá jaderné zbraně nezákonnými a nemorálními. Zaměstnanci MAC se vyjednávání o této smlouvě účastnili s cílem sdílet své zkušenosti získané z Ottawské úmluvy. Vyjednávání se účastnili členové kanadské občanské společnosti ale i poslanci, aby přispěli k rozvoji této smlouvy jakožto silného normativního nástroje. Kanadská vláda se však nezúčastnila, ale kanadská občanská společnost se ujistila, že smlouva bude odrážet kanadské hodnoty (Hunt 2017_b). GAC vydalo prohlášení, ve kterém odmítlo řešení konkrétních opatření k odstranění jaderných zbraní (CBC News 2017). MAC důrazně vybízela kanadskou vládu k podpisu této smlouvy v září roku 2017 (Hunt 2017_b), avšak vláda smlouvu dodnes nepodepsala.

V současné době hraje Mines Action Canada vůdčí roli v mezinárodní občanské společnosti ve třech humanitárních odzbrojovacích kampaních. Od roku 1994 se aktivně podílí na Mezinárodní kampani za zákaz protipěchotních min a je zakládajícím členem *Cluster Munition Coalition* (2003) a kampaně *Stop Killer Robots* (2013). Aktivně se také účastní každoročního *Landmine Monitor* (MAC n.d.). MAC, stejně jako Global Affairs Canada pokračují v propagaci zákazu nášlapných min. MAC prostřednictvím vedoucího členství v *Editorial Board* koordinuje *Landmine monitor*. *Landmine monitor* slouží jako pokus občanské společnosti přimět vlády k zodpovědnosti vůči jejich závazkům, které převzaly s ohledem na protipěchotní miny a kazetovou munici. Kromě toho jsou zprávy *Landmine monitor* navrženy tak, aby doplňovaly zprávy o transparentnosti smluvních států, požadované podle článku 7 Ottawské úmluvy (MAC 2009: iv).

4 ZMĚNY KLIMATU

Konec studené války se časově shodoval se začátkem celosvětového povědomí o rizicích spojených se změnou klimatu. „Změna klimatu je globální výzvou, která nemá žádné hranice a bojovat proti ní vyžaduje koordinovanou práci všech zemí“ (Acciona n.d.). Lidské jednání, především znečišťování způsobené člověkem způsobuje změnu klimatu, načež až 97 % vědců, kteří se zabývají touto problematikou se shodlo, že změna klimatu je skutečná a poháněna lidskou činností (EDF n.d.). Lidé ovlivňují klima a teplotu Země spalováním fosilních paliv, kácením deštných pralesů a chováním hospodářských zvířat. To vše⁹ dodává enormní množství skleníkových plynů do atmosféry, což zvyšuje skleníkových efekt a globální oteplování (European Commision n.d.).

V červnu 1992 se v Riu de Janeiru konala konference OSN - *UN Conference on Environment and Development* neboli „*Earth Summit*“, kde byla vyjednána mezinárodní environmentální dohoda - Rámcová úmluva OSN o změně klimatu (UNFCCC). Cílem této úmluvy je dosažení stabilizace koncentrací skleníkových plynů v atmosféře na úroveň, která by zabránila nebezpečnému antropogennímu zásahu do klimatického systému (OSN 1992: 4). Další přijatou mezinárodní smlouvou je tzv. *Kyoto Protocol* z roku 1997. Kjótský protokol je spojen s Rámcovou úmluvou OSN o změně klimatu a zavazuje smluvní strany stanovením mezinárodně závazných cílů o snižování emisí. Tento protokol uznává, že zejména vyspělé země jsou zodpovědné za současnou vysokou úroveň emisí skleníkových plynů v ovzduší v důsledku více než 150 let průmyslové činnosti. Taktéž klade větší zátěž na rozvinuté země podle zásady společné, ale rozlišené odpovědnosti (UN Climate Change n.d.). V rámci tohoto protokolu kanadská vláda souhlasila, že do roku 2012 sníží¹⁰ emise skleníkových plynů na 6 % pod úroveň z roku 1990. Přestože byl Kjótský protokol podepsán v roce 1997, žádný pokrok k ratifikaci nebyl učiněn až do roku 2002, kdy byla smlouva ratifikována vládou Jeana Chrétiena. Kanada byla součástí obou

⁹ Příčiny zvyšujících se emisí: spalování uhlí, ropy a plynu, odlesňování, zvyšování chovu hospodářských zvířat, hnojiva obsahující dusík, fluorované plyny (European Commision n.d.).

¹⁰ Emise se však v Kanadě zvýšily přes 30% (Hrvatin 2016).

dokumentů, avšak z Kjótského protokolu se stáhla v roce 2011 (Lao 2015). Samotná ratifikace Kjótského protokolu měla své kritiky i podporovatele. Na straně kritiků to byli hlavně členové kanadského podnikatelského sektoru a na druhé straně ratifikaci podporovaly organizace zabývající se životním prostředím (například Sierra Club of Canada, Pembina Institute a David Suzuki Foundation) (Harrison 2010: 172). Kanadské environmentální NGOs neměly takové zdroje a přístup v porovnání s podnikatelským sektorem, ale jejich vliv pocházel z jiné oblasti - voliči. V tu dobu tvůrci politik z průzkumů věděli, že veřejnost je pevně na straně Kjótského protokolu a vláda zásluhou Jeana Chrétiena a jeho hodnot protokol ratifikovala. Podpora kanadských obyvatel Kjótského protokolu, i přes kampaně environmentálních NGOs, pomalu slábla a životní prostředí již nebylo prioritou voličů před volbami v roce 2006. Vláda dokonce pochybovala, že by Kanadčané podpořili nezbytná zaváděcí opatření Kjótského protokolu, a to i přes jejich podporu ratifikace (Harrison 2010: 172–173). Byly to zkrátka obavy o ekonomiku, které vystřídaly zájem o životní prostředí. Sierra Club of Canada po ratifikaci Kjótského protokolu začala vydávat každoroční *Kyoto Report Card*, kde přezkoumávala různé kroky podniknuté kanadskou vládou k dosažení cílů Kjótského protokolu a kde také uváděla doporučení kanadské vládě, které by přispěly k dosažení tohoto cíle.

The Climate Action Network - Canada (CAN-Rac Canada) funguje jako síť pro více než 100 kanadských skupin věnující se změně klimatu a podobně jako Canadian Environmental Network pomáhá kanadské vládě ve výběru členů z NGOs pro kanadské delegace na mezinárodní jednání o klimatu. Toto uskupení podobně smýšlejících NGOs je schopna sdružovat vzácné zdroje NGOs a vytvářet vizionářské zprávy jako například *Kyoto and Beyond* (2002) publikované The David Suzuki Foundation a CAN-Rac Canada (Krajnc – Wartel 2004). Tato studie měla ukázat, že Kanada může splnit, ba dokonce překročit cíl snížených emisí skleníkových plynů stanovený v Kjótském protokolu a to pomocí osvědčených technologií, které měla Kanada v tu dobu k dispozici.

V roce 2006 se stal premiérem Stephen Harper, který byl často kritizován ohledně svého jednání k určitým NGOs, které nespĺňovaly zahraničněpolitické priority jeho vlády a jinak tomu nebylo ani u environmentálních organizací. Konzervativní vláda se zaměřila na environmentální NGOs, snížila finanční prostředky Ministerstvu životního prostředí a snížila svou kapacitu pro monitorování ozonové díry a změny klimatu. Během Harperovy vlády získal ropný průmysl bezprecedentní přístup k tvorbě politik. Vláda také přijala reformy lobbující za ropný průmysl a schválila legislativu, která odstranila řadu environmentálních předpisů, aby zajistila snadnější schvalování projektů v oblasti zdrojů (Lukacs 2015).

Na 13. konferenci smluvních stran (COP 13) se začaly objevovat pochybnosti ze strany Kanady o Kjótském protokolu. CAN-Rac Canada si uvědomovala důležitost kanadské delegace na vyjednávání a začala s nátlakem na kanadskou vládu za účelem podniknutí určitých kroků na nadcházející COP 14. CAN-Rac Canada, Greenpeace a ostatní zahájily průzkum, ve kterém se tázaly kanadských obyvatel na jejich názor ohledně změny klimatu (skoro 2/3 Kanad'anů chtěli, aby vláda podnikla nějaké kroky k řešení globálního oteplování, a to i navzdory ekonomické krizi). Kanada však na COP 14 selhala a obdržela tak negativní odezvu od kanadských ENGOS (Nulman 2015).

Negativní odezva však nebyla pouze od domácích NGOs, ale také od mezinárodní NGO - The Climate Action Network¹¹ (CAN), která uděluje v rámci dlouhodobé tradice tři ocenění „*Fossil of the Day*“ těm zemím, které předvedou „to nejhorší“ během každého dne vyjednávání na konferencích OSN o změně klimatu. Tato nelichotivá ocenění dostala Kanada hned několik. V roce 2010 na konferenci OSN o klimatu v Mexiku získala kanadská vláda vedená ministrem pro životní prostředí Johnem Bairdem hned tři tato ocenění. Konkrétněji se jednalo o první, druhé i třetí místo „*Fossil of the Day*“ současně. Kanada tato ocenění dostala za nejmenší příspěvní do vyjednávání o klimatu, absenci plánu na snižování emisí při uskutečňování politické agendy, která měla za následek škrtý

¹¹ CAN je celosvětová síť více než 850 NGOs ve více než 100 zemí (CAN-Rac n.d.).

v klíčových oblastech a v poslední řadě za to, že Senát zaujal nepřátelský postoj vůči klimatickým problémům (NUPGE n.d.).

Po více jak 30 let fungovala Canadian Environmental Network (RCEN) úspěšně na hranici potřeb kanadské vlády i svých více jak 650 členů z občanské společnosti, avšak od Harperovy vlády její očekávané vládní financování nikdy nedostala. RCEN ale nebyla jediná, i CAN-Rac Canada přišla o své financování. CAN-Rac Canada však získala finance od svých členů a sponzorů a ze spolupráce s kanadskou vládou se stala de facto strážcem vládních slibů a činností ohledně řešení změny klimatu (Leahy 2011). Téměř 50 organizací občanské společnosti poslalo premiéru Harperovi dopis, kde vyjádřily své závažné znepokojení nad škrty ve financování ministerstva životního prostředí a jaký dopad to bude mít na kanadské zásoby sladké vody. Organizace požadovaly po Harperově vládě, aby zrušila škrty v rozpočtu ministerstva životního prostředí a spíše investovala do ochrany sladké vody v Kanadě (The Council of Canadians 2011).

V prosinci 2011 se Kanada stáhla z Kjótského protokolu a to kvůli ekonomické situaci, jak tvrdila konzervativní vláda (CBC News 2011). Kanada zkrátka nezvládla dostát svým závazkům o snížení emisí skleníkových plynů do roku 2012 a místo toho se emise zvýšily o 35 %. Ještě před odstoupením z Kjótského protokolu byla vláda zažalována environmentální NGO - Friends of the Earth (FOE), která tvrdila, že kanadský zákon o ochraně životního prostředí z roku 1999 vyžadoval, aby vláda zabránila znečištění ovzduší. FOE se tak uchýlila k soudům a požadovala od kanadské vlády, aby dostála svým slibům z Kjótského protokolu (DownToEarth 2015). Ani odstoupení z Kjótského protokolu se neobešlo bez kritiky ze strany environmentálních NGOs. Podle Mikea Hudemana (Greenpeace Canada) se vláda Stephena Harpera zajímá o ochranu znečišťovatelů více, než o lidi. Hannah McKinnon (CAN-Rac) uvedla, že odstoupení od Kjótského protokolu je „facka do tváře mezinárodní komunity“ (CBS News 2011).

Ani v roce 2013 na konferenci OSN o klimatu ve Varšavě se vláda Stephena Harpera nevyhnula nelichotivému ocenění ze série „*Fossil of the*

Day / Fossil of the Year“ za dlouhodobé selhání vlády učinit smysluplný přínos do řešení problematiky změny klimatu. Místo toho se vláda podle CAN-Rac Canada na jednání uchýlila k blokování a zdržování pokroku v problematice změny klimatu. Kanada cenu „*Colossal Fossil*“ obdržela již 5 let v řadě, což způsobovalo nedostatek důvěryhodnosti Kanady v boji proti změně klimatu. Ani kritika se v tomto případě Harperově vládě nevyhnula, a to zejména za přístup k problematice změny klimatu a za veřejnou podporu Austrálie a její navrhované zrušení legislativy o klimatu. Za to si také kanadská vláda odnesla cenu za nedůvěru „*Fossil of Disbelief*“ (CAN-Rac n.d.).

V roce 2014 se vláda Stephena Harpera rozhodla schválit obrovský projekt „*Enbridge Northern Gateway pipeline*“, který by zajišťoval přepravu asfaltu z oblasti ropných písků v Albertě do Kitimatu a umožnil tak nový vývoz kanadské ropy do Asie (De Souza 2016). Není žádným překvapením, že se i tento krok konzervativní vlády stal středem kritiky, a to nejen ze strany environmentálních NGOs, ale i Prvních národů a odborů a to již od roku 2012, kdy vláda spustila vlnu zákonů a politik ve prospěch výstavby potrubí. Kanadská vláda vydala jasné prohlášení, že se kanadský trh musí rozšiřovat, aby mohlo dojít k nárůstu pracovních míst. Vláda chtěla, aby se kanadský obchod rozšířil do rychle rostoucích asijských ekonomik a tím posílit ekonomiku Kanady. Ministr pro přírodní zdroje Joe Oliver vydal prohlášení, ve kterém napadal environmentální a ostatní „radikální“ skupiny, které nesouhlasily s tímto projektem. Podle Olivera tyto skupiny „chtějí blokovat příležitost diverzifikovat kanadský obchod. Jejich cílem je zastavit jakýkoliv významný projekt bez ohledu na ztráty zaměstnání a hospodářský růst. Tyto skupiny hrozí, že unesou náš regulační systém, aby dosáhly své radikální ideologické agendy. [...] Využívají financování od zahraničních zájmových skupin k podkopání kanadského ekonomického zájmu“ (The Globe and Mail 2012). Vláda tak vyčlenila osm milionů dolarů, aby umožnila Canadian Revenue Agency auditovat environmentální NGOs s legálním charitativním statutem (například David Suzuki Foundation, Environmental Defence, Tides Canada a jiné). Zatímco tento

audit probíhal, NGOs neměly povoleno dostávat finance zvenčí (Weinberg 2014).

V roce 2015 se konala Konference OSN o změně klimatu v Paříži (COP 21), kde vláda Justina Trudeau podepsala Pařížskou dohodu (pod UNFCCC). Cílem této dohody je podstatné snížení¹² globálních emisí skleníkových plynů ve snaze omezit nárůst globální teploty v tomto století. Státy se znovu zavázaly ke snížení znečištění, které způsobuje změnu klimatu. Kanada sehrává aktivní roli v jednáních o UNFCCC a byla silným hlasem při jednáních o vytvoření Pařížské dohody (Government of Canada n.d._b). V rámci příslibu snižování emisí skleníkových plynů kanadské federální, provinciální i teritoriální vlády začaly zavádět *Pan-Canadian Framework on Clean Growth and Climate Change*, přičemž NGOs měly sehrávat podpůrnou roli tím, že by vládám poskytovaly politický výzkum, poradenství a analýzy, které by vládám pomohly přijímat politická rozhodnutí založená na důkazech. Dosavadní (2016) výzkumné úsilí bylo zaměřeno na hodnocení účinnosti různých politik při snižování emisí skleníkových plynů (Robins 2016: 2).

V roce 2018 vydal Environmental Defence Canada zprávu *CANADA'S CLIMATE CHANGE COMMITMENTS: Deep Enough?*, která ukazovala, že Kanada může splnit, dokonce překročit své závazky k Pařížské dohodě o změně klimatu a nadále mít silný hospodářský růst. Podle této zprávy však Kanadu současný národní akční plán k cíli nedostane. Environmental Defence Canada navrhuje, aby toho Kanada dosáhla pokračováním v přechodu na čistou energii a investicí do technologií dneška i zítřka, a nikoliv podporou projektů ropných písků a výstavby potrubí. Podle analytiků Sawyera a Batailleho nebude žádný rozdíl v hospodářském růstu, pokud Kanada přijme nějaká opatření, nebo neudělá nic. Podle této NGO však musí vláda udělat více, aby dostála svým závazkům v Pařížské dohodě (Marshall 2018). Environmental Defence Canada patří mezi přední environmentální NGOs, která publikuje zprávy a doporučení o otázkách životního prostředí se zaměřením na omezení expanze ropných písků, vývoj potrubí a na přechod od fosilních paliv (Robins 2016: 25).

¹² Kanada plánuje do roku 2030 snížit emise skleníkových plynů o 30% pod úroveň emisí z roku 2005.

V červnu 2019 přijala federální vláda zákon C-69 a splnila tak svůj závazek opravit porušený režim, který hodnotí životní prostředí a zajistit tak silnější, přísnější a demokratičtější proces hodnocení dopadů velkých průmyslových projektů na životní prostředí (Levin 2019). Tento zákon je výsledkem dvou let vládního úsilí a konzultací s průmyslem, environmentálními skupinami, domorodými obyvateli ale i kanadskou komunitou. Vláda se v tomto případě snažila zohlednit jak ochranu životního prostředí, tak hospodářský vývoj (DeRochie 2018). Environmental Defence to slaví jako výhru, což naznačuje i nadpis článku „Zastavili jsme ropný a plynárenský průmysl z vykořisťování kanadských zákonů o životním prostředí!“ (Levin 2019). Přestože byly environmentální organizace v nevýhodě oproti lobbování ropného a plynárenského průmyslu co se týče schůzí o zákonu C-69 s vládními úředníky, podařilo se environmentálním NGOs kanadskou vládu přesvědčit, aby se nepoddala požadavkům *Big Oil*. I přestože to NGOs slavily jako úspěch, nevyhnula se vláda kritice ze strany environmentálních skupin. Jak uvádí Environmental Defence, seznam projektů, které obdrží federální hodnocení podle zákona C-69, je příliš úzký. Podle této NGO musí toto nařízení zahrnovat spouštěče skleníkových plynů, protože pokud by projekt bránil schopnosti plnit cíle ENGOS, měl by podle Environmental Defence obdržet federální kontrolu. Problém je v tom, že vláda rady této NGO ignorovala a dokonce i některé projekty ze seznamu vyjmula (Levin 2019).

ZÁVĚR

Kanadské nevládní organizace se staly vlivnými aktéry v kanadské zahraniční politice již za liberální vlády Jeana Chrétiena, která vlivem proměňující se společnosti zahrnula NGOs do tvorby a výkonu své zahraniční politiky. CCIC využila té situace a kanadské vládě nabídla služby členských NGOs ale také své návrhy ohledně kanadského postavení ve světě a kanadských priorit. Tehdejší ministr zahraničních věcí Lloyd Axworthy sdílel své hodnoty s nevládními organizacemi a také se zasadil o jejich angažmá do tvorby a výkonu zahraniční politiky. Axworthy věřil v to, že by se NGOs měly přenechávat určité pravomoci. Při vyjednávání o Ottawské úmluvě pozval NGOs do kanadských vyjednávacích týmů, jakožto rovnocenné partnery, jelikož si uvědomoval důležitost kanadských NGOs, které měly blízký přístup ke kanadskému obyvatelstvu a problematice nášlapných min. Při vyjednávání o Ottawské úmluvě byl vztah mezi vládou a NGOs prospěšný oběma aktérům. Vláda mohla využít služby a odborné znalosti kanadských NGOs a NGOs na druhou stranu dostaly svůj cíl do popředí kanadské ale i mezinárodní pozornosti. Významné zde bylo sdílení informací, které bylo důležité pro co nejlépe vyjednanou Ottawskou úmluvu. Celkově je tento vztah příkladem úspěšné spolupráce mezi vládou a NGOs. Po ratifikaci Ottawské úmluvy zůstal vztah mezi kanadskou vládou a NGOs v pozitivním duchu a oba aktéři nadále spolupracovaly v posílení kanadských závazků v Ottawské úmluvě i v plnění role, kterou Kanada touto úmluvou přezvala. Většina té spolupráce se týkala hlavně financování a s tím související podporou iniciativ kanadských NGOs v boji proti nášlapným minám. NGOs na oplátku s vládou sdílely informace týkající se uplatňování Ottawské úmluvy. Přestože je vztah mezi vládou a NGOs v 90. letech viděn jako pozitivní, nastaly zde i problémy s financováním. Nejednalo se však o tak extrémní případ jako u škrťů ve financování NGOs od vlády Stephena Harpera. Liberální vláda zde provedla škrty v sektoru rozvojové pomoci, která se dotkla i financování některých NGOs, avšak není jisté zdali byly škrty ve financování NGOs nevyhnutelné, a nebo v určitém smyslu cílené. Postupem času a změnami priorit vlády však spolupráce pomalu slábla, ale nikdy nezmizela. DFAIT pokračovalo

ve finanční podpoře projektů NGOs, avšak za vlády Stephena Harpera je nedostatek výzkumných zdrojů, které by ukazovaly, jak spolupráce v oblasti problematiky nášlapných min pokračovala. S výhrou Liberální strany premiéra Trudeau v roce 2015 přišel obrat, jelikož premiér Trudeau sliboval obnovení závazku Kanady v boji proti nášlapným minám. Jak však píše Hunt (2017) v poslední době je málo důkazů o tom, že by se Kanada problematikou nášlapných min aktivně zabývala. Premiér Trudeau však mohl udělat obrovský krok vpřed a podepsat vyjednanou smlouvu o zákazu jaderných zbraní. Přestože Kanada je již dlouhodobě pro svět bez nukleárních zbraní, bylo překvapením, že se vyjednávání o této smlouvě kanadská vláda ani nezúčastnila. Přítomné byly sice kanadské NGOs a někteří poslanci, kteří zastupovaly kanadské hodnoty, vláda však o smlouvě nejevila zájem. GAC ale stále sdílí hodnoty o nemorálnosti nášlapných min s kanadskými NGOs, které jsou s touto smlouvou již od jejího začátku. Jsou to ale primárně kanadské NGOs, které nadále věnují svou pozornost stále aktuální problematice nášlapných min.

Můj druhý výzkum na vztah mezi kanadskou vládou a NGOs se týkal problematiky změny klimatu. Toto téma je mnohem rozsáhlejší a mnohem problematičtější než má první studie o nášlapných minách. Podobně jako lidská bezpečnost i změna klimatu se staly po studené válce prioritou nejen kanadské vlády ale i mezinárodního společenství. V 90. letech členové OSN vyjednaly environmentální dohody - UNFCCC a Kjótský protokol, na kterých se Kanada silně angažovala. Ve vyjednávání smluv nebyl takový problém, jako následná ratifikace Kjótského protokolu. Obsah tohoto protokolu se slučoval s cílem kanadských environmentálních NGOs, které tento protokol silně podporovaly. Jelikož se v Kanadě objevilo několik kritiků a problémů s ratifikací, musely NGOs oponovat kanadskému podnikatelskému sektoru a přesvědčit vládu o důležitosti takových smluv. Naštěstí tehdejší premiér Jean Chrétien sdílel hodnoty s NGOs a Kanada přešla obrovský závazek na snížení emisí skleníkových plynů. Podobně jako u nášlapných min, časem začala podpora tohoto protokolu slábnout. Změnila se vláda, změnily se priority ale také obavy kanadských obyvatel. Obavy o změnu klimatu vystřídal obavy o ekonomiku a

do vlády nastoupil Stephen Harper z Konzervativní strany. V tomto období došlo ke škrtům nejen v nevládním sektoru ale také u ministerstva životního prostředí. Problematika životního prostředí byla odsunuta stranou a nahrazena rozvojem kanadské ekonomiky. Kanadské ENGOs vládu za svá jednání často kritizovaly a žádná úspěšná spolupráce nebyla ani navázána. Kritika však nezůstala pouze na domácí půdě. Konzervativní vláda si svým nedostatkem pozornosti vůči změně klimatu neudělala příliš dobré jméno v mezinárodní komunitě. Konkrétně tím myslím obdržené ceny z řad „*Fossil of Day / Fossil of the Year*“ od mezinárodní NGO - Climate Action Network. Jednání premiéra Stephena Harpera se však netýkalo pouze ENGOs a problematiky změny klimatu, ale také ostatních NGOs, které nesplňovaly zahraničněpolitické priority konzervativní vlády a nebo vládu kritizovaly. V tom případě využívala konzervativní vláda škrtů ve financování. Tyto škrtů se týkaly těch NGOs, které se věnovaly například potratům v rozvojových zemích, ochrany životního prostředí na úkor ekonomického růstu, nesdílely tak pevný proizraelský postoj jako konzervativní vláda a nebo vládu za tyto škrtů kritizovaly. V případě období Stephena Harpera bych řekla, že mezi vládou a NGOs vznikla rivalita s prvky represivního vztahu od autorky Coston (1998), přičemž hlavním nástrojem vlády ke kontrole NGOs byly právě již zmíněné škrtů ve financování a vláda tak mohla být některými vnímaná jako utlačovatel a NGOs jako cíle utlačování. I když se škrtů dotkly i ENGOs zaměřených na boj proti změně klimatu, byly to spíše škrtů ve financování ministerstva životního prostředí s čím měly tyto NGOs problém. V tomto případě vztah spíše disponuje prvkem z politického soutěživého vztahu od autorky Coston (1998), kde se jedná o to, že NGOs byly z pohledu vlády viděny jako nežádoucí kritici. ENGOs byly velmi kritické ke krokům konzervativní vlády, ale nevyústilo to v žádný extrémní případ vládního odporu k institucionálnímu pluralismu. Konzervativní vláda se nakonec snažila nevládní sektor udobřit nově vydanou politikou na konci vládního období, která byla sice vítaná členy občanské společnosti, avšak tento krok přišel příliš pozdě. Období vlády Stephena Harpera je poznamenáno negativním vývojem ve vztahu kanadské vlády a NGOs.

Nová naděje na spolupráci mezi vládou a NGOs přišla se zvolením Liberální strany v čele s Justinem Trudeau, který veřejně podporoval spolupráci mezi vládou a NGOs. Vláda Trudeau obnovila svůj závazek v boji proti změně klimatu podepsáním Pařížské dohody o snížení emisí skleníkových plynů. Podobně jako po přijetí Kjótského protokolu, i v této době ENGOS nabízely vládě své služby, odborné znalosti a výzkumy k boji proti změnám klimatu. Poslední ale také nedávnou úspěšnou spoluprací kanadské vlády a ENGOS bylo přijetí zákona C-69, na kterém se podílely právě ENGOS, které dokázaly vládu přesvědčit o tom, že vláda musí tomuto tématu věnovat svou pozornost. Po dlouhé době to byla opět událost, kdy vláda do tvorby politiky zahrnula i NGOs.

NGOs sehrávají širokou škálu rolí při angažmá v zahraniční politice Kanady. Primárně se jedná o nabízení svých služeb, zkušeností, odborných znalostí a pohledů na určité téma či problematiku a s tím související návrhy na řešení. Toto je cenná nabídka v případě, že vláda jedná o něčem, co je finálním cílem určité NGO. NGOs také ve většině případů vydávají roční zprávy, ve kterých hodnotí úspěch, či neúspěch nově přijatých politik či smluv. V tomto případě NGOs opět nabízejí své názory a nápady, jak případnou politiku či smlouvu zlepšit ve prospěch svých hodnot nebo cílů. Z mého výzkumu vyplývá, že kanadské NGOs ve většině případů sehrávaly roli partnera vlády, ale i roli kritika vlády.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Acciona (n.d.). *What is climate change?* (<https://www.acciona.com/climate-change/>, 19. 7. 2019).

Axworthy, Lloyd (1998). Lessons from the Ottawa process. *Canadian Foreign Policy Journal* 5 (3), s. 1–2.

Ayres, Jeffrey M. (2006). Civil Society Participation in Canadian Foreign Policy: Expanded Consultation in the Chrétien Years. In: James, Patrick – Michaud, Nelson – O'Reilly, Marc J., *Handbook of Canadian Foreign Policy* (Oxford: Lexington Books), s. 491–512.

Barry-Shaw, Nikolas – Jay, Dru Oja (2012). NGOs and empire: Canadian aid agencies take empire building seriously. *briarpatch*. 1. 7. 2012 (<https://briarpatchmagazine.com/articles/view/ngos-and-empire>, 28. 3. 2019).

Bernard Jr., Prosper (2006). Canada and Human Security: From the Axworthy Doctrine to Middle Power Internationalism. *American Review of Canadian Studies* 36 (2), s. 233–261.

Black, David R. - Brown, Stephen - den Heyer, Molly (2016). CONCLUSION: Rethinking Canadian Development Cooperation - Towards Renewed Partnership? In: Brown, Stephen - den Heyer, Molly - Black, David R., *Rethinking Canadian Aid* (Ottawa: University of Ottawa Press), s. 295–312.

Blanchfield, Mike (2018). Trudeau urged to press G7 leaders for \$1.3 billion for girls education. *CTV News*. 27. 4. 2018 (<https://www.ctvnews.ca/politics/trudeau-urged-to-press-g7-leaders-for-1-3-billion-for-girls-education-1.3905576>, 4. 4. 2019).

Brown, Stephen (2016). The instrumentalization of foreign aid under the Harper government. *Studies in Political Economy* 97 (1), s. 18–36.

Brown, Stephen (2017). Harper Lite? The Trudeau Government on Foreign Aid. *CIPS Blog*. 2. 4. 2017 (<https://www.cips-cepi.ca/2017/04/02/harper-lite-the-trudeau-government-on-foreign-aid/>, 3. 4. 2019).

CAN-Rac (n.d.). *Canada wins 'Lifetime Unachievement' Fossil award at Warsaw climate talks* (<https://climateactionnetwork.ca/2013/11/22/canada-wins-lifetime-unachievement-fossil-award-at-warsaw-climate-talks/>, 20. 7. 2019).

Canadian Landmine Foundation (n.d.). *The Canadian Landmine Foundation: A History* (<http://canadianlandmine.org/the-foundation/history>, 28. 3. 2019).

Caplan, Gerald (2010). The Harper government, women's rights and the cost of speaking out. *The Globe and Mail*. 4. 6. 2010 (<https://www.theglobeandmail.com/news/politics/second-reading/the-harper-government-womens-rights-and-the-cost-of-speaking-out/article1314268/>, 7. 7. 2019).

CBC News (2011). *Canada pulls out of Kyoto Protocol*. 12. 12. 2011 (<https://www.cbc.ca/news/politics/canada-pulls-out-of-kyoto-protocol-1.999072>, 20. 7. 2019).

CBC News (2017). 122 countries adopt 'historic' UN treaty to ban nuclear weapons. 7. 7. 2017 (<https://www.cbc.ca/news/world/un-treaty-ban-nuclear-weapons-1.4192761>, 26. 7. 2019).

CBS News (2011). *Canada pulls out of, denounces Kyoto Protocol*. 13. 12. 2011 (<https://www.cbsnews.com/news/canada-pulls-out-of-denounces-kyoto-protocol/>, 20. 7. 2019).

CCIC (1994). *Building and Sustaining Global Justice: Towards a New Canadian Foreign Policy* (http://archive.ccic.ca/_files/en/archives/fp_1994_building_and_sustaining_global_justice.pdf, 21. 2. 2019).

CCIC (1995). *Canada's voluntary sector in international development* (http://archive.ccic.ca/_files/fr/archives/voluntary_sector_canadas_vs_in_international_development_1995_12.pdf, 5. 2. 2019).

CCIC (n.d._a). *HUMAN DIGNITY for All: Annual Report 2009-2010* (https://ccic.ca/wp-content/uploads/2018/05/annual_report_2009_2010.pdf, 15. 7. 2019), s. 2–21.

CCIC (n.d._b). *A Strong Voice for International Development: Annual Report 2010-2011* (https://ccic.ca/wp-content/uploads/2018/05/2011_CCIC_Annual_report_e.pdf, 15. 7. 2019), s. 2–8.

CCIC (n.d._c). *Annual Report 2018-2019* (<https://ccic.ca/wp-content/uploads/2019/06/Annual-Report-2018.pdf>, 15. 7. 2019).

CCIC (n.d._d). *Annual Report 2015-2016: UNITED. COMMITTED. ENGAGED* (https://ccic.ca/wp-content/uploads/2018/05/ANNUAL-REPORT_FINAL_EN_.pdf, 15. 7. 2019), s. 2–28.

Clark, Ann Marie – Friedman, Elisabeth J. – Hochstetler, Kathryn (1998). The Sovereign Limits of Global Civil Society: A Comparison of NGO Participation in UN World Conferences on the Environment, Human Rights, and Women. *World Politics* 51 (1), s. 1–35.

Clark, John (1992). Democratising development: NGOs and the state. *Development in Practice* 2 (3), s. 151–162.

Coston, Jennifer M. (1998). A Model and Typology of Government-NGO Relationships. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly* 27 (3), s. 358–382.

CTV News (2010). *Harper government axes funding for 11 women's groups*. 4. 5. 2010 (<https://www.ctvnews.ca/harper-government-axes-funding-for-11-women-s-groups-1.508908>, 5. 7. 2019).

DeMars, William E. (2005). *NGOs and Transnational Networks* (London: Pluto Press).

DeRochie, Patrick (2018). Bill C-69, overhaul of energy project review process, one step closer to becoming law. *Environmental Defence*. 21. 6. 2018 (<https://environmentaldefence.ca/2018/06/21/bill-69-overhaul-energy-project-review-process-one-step-closer-becoming-law/>, 20. 7. 2019).

De Souza (2016). Court quashes Enbridge pipeline, slams Harper government for ignoring First Nations. *National Observer*. 30. 6. 2016

(<https://www.nationalobserver.com/2016/06/30/news/court-rejects-enbridge-pipeline-approval-slams-harper-government-ignoring-first>, 20. 7. 2019).

DownToEarth (2015). *Friends of the Earth sues Canada for not meeting Kyoto targets*. 4. 7. 2015 (<https://www.downtoearth.org.in/news/friends-of-the-earth-sues-canada-for-not-meeting-kyoto-targets-6141>, 20. 7. 2019).

Dupuy, Kendra – Ron, James – Prakash, Aseem (2016). Hands Off My Regime! Governments' Restriction on Foreign Aid to Non-Governmental Organizations in Poor and Middle-Income Countries. *World Development* 84, s. 299–311.

EDF (n.d). *7 facts about climate change that are 100% true, no matter what Trump says* (<https://www.edf.org/climate/how-climate-change-plunders-planet/climate-facts>, 19. 7. 2019).

Eliadis, Pearl (2015). Dismantling democracy: Stifling debate and dissent for civil society and Indigenous people. In: Healy, Teresa – Trew, Stuart, *The Harper Record 2008 - 2015* (Ottawa: Canadian Centre for Policy Alternatives), s. 37–73.

English, John (1998). The Ottawa Process: Paths Followed, Paths Ahead. *Australian Journal of International Affairs* 52 (2), s. 121–132.

European Commission (n.d.). *Causes of climate change* (https://ec.europa.eu/clima/change/causes_en, 20. 7. 2019).

Ferris, Elizabeth G. (2011). *The Politics of Protection: The Limits of Humanitarian Action* (Washington, DC: Brookings Institution Press).

GAC (n.d._a). *Disclosure of Grant and Contribution Awards Over \$25,000: DFAIT - Foreign Affairs: The International Campaign to Ban Landmines* (<https://w03.international.gc.ca/dg-do/index.aspx?c=186&dept=1&lang=eng&p=4&r=9>, 15. 7. 2019).

GAC (n.d._b). *Disclosure of Grant and Contribution Awards Over \$25,000: DFAIT - Foreign Affairs: Mines Action Canada*

(<https://w03.international.gc.ca/dg-do/index.aspx?c=2179&dept=1&lang=eng&p=4&r=20>, 15. 7. 2019).

GAC (n.d._c). *Disclosure of Grant and Contribution Awards Over \$25,000: DFAIT - Foreign Affairs: Mines Action Canada* (<https://w03.international.gc.ca/dg-do/index.aspx?c=4282&dept=1&lang=eng&p=4&r=25>, 15. 7. 2019).

Gergin, Maria (2011). *Silencing Dissent: The Conservative Record*. CCPA. 6. 4. 2011 (<https://www.policyalternatives.ca/publications/commentary/silencing-dissent-conservative-record>, 28. 3. 2019).

Government of Canada (2015). *Minister Paradis Launches Civil Society Partnership Policy*. 5. 2. 2015 (<https://www.canada.ca/en/news/archive/2015/02/minister-paradis-launches-civil-society-partnership-policy.html>, 12. 4. 2019).

Government of Canada (n.d._a). *Canada's Policy for Civil Society Partnerships for International Assistance – A Feminist Approach* (https://international.gc.ca/world-monde/issues_developpement-enjeux_developpement/priorities-priorites/civil_policy-politique_civile.aspx?lang=eng, 5. 2. 2019).

Government of Canada (n.d._b). *United Nations Framework Convention on Climate Change* (<https://www.canada.ca/en/environment-climate-change/corporate/international-affairs/partnerships-organizations/united-nations-framework-climate-change.html>, 20. 7. 2019).

Gunn, Joe (2004). *From J. Lo to Bono: Does Paul Martin's International Development Agenda Hit the Right Note?* In: Scarth, Todd, *Hell and Hight Water: An assessment of Paul Martin's record and implications for the future* (Ottawa: Canadian Centre for Policy Alternatives).

Hall, Nina L. – Taplin, Ros (2007). *Solar Festivals and Climate Bills: Comparing NGO Climate Change Campaigns in the UK and Australia*. *Voluntas*:

International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations 18 (4), s. 317–338.

Harrison, Kathryn (2010). The struggle of Ideas and Self-Interest in Canadian Climate Policy. In: Harrison, Kathryn – Sundstrom, Lisa McIntosh, *Global Commons, Domestic Decisions: The Comparative Politics of Climate Change* (MIT Press), s. 169–200.

Hennessy, Trish (2008). Harper's War on Freedom of Speech. In: Healy, Teresa, *The Harper Record* (Ottawa: Canadian Centre for Policy Alternatives), s. 39–53.

Hill, Christopher (2016). *Foreign Policy in the Twenty-First Century: Second Edition* (London: Palgrave).

Hoffman, Sophia (2016). *Iraqi Migrants in Syria: The Crisis before the Storm* (Syracuse: Syracuse University Press).

Hrvatín, Vanessa (2016). A brief history of Canada's climate change agreements. *Canadian Geographic*. 30. 5. 2016 (<https://www.canadiangeographic.ca/article/brief-history-canadas-climate-change-agreements>. 20. 7. 2019).

HRW (1999). *Landmine Monitor Report 1999: Toward a Mine-Free World* (USA).

HRW (2000). *Landmine Monitor Report 2000: Toward a Mine-Free World* (USA).

HRW (n.d.). *International Campaign to Ban Landmines* (<https://www.hrw.org/reports/1999/landmine/WEBICBL.htm>, 28. 3. 2019).

Hunt, Erin (2017_a). Stepping back in the spotlight. *MAC*. 29. 9. 2017 (https://www.minesactioncanada.org/stepping_back_in_the_spotlight, 25. 7. 2019).

Hunt, Erin (2017_b). Mines Action Canada Welcomes the Adopation of the Treaty on the Prohibition of Nuclear Weapons. *MAC*. 7. 7. 2017 (https://www.minesactioncanada.org/mac_welcomes_adoption, 25. 7. 2019).

ICBL (n.d._a). *A History of Landmines* (<http://www.icbl.org/en-gb/problem/a-history-of-landmines.aspx>, 28. 3. 2019).

ICBL (n.d._b). *What Is a Landmine?* (<http://www.icbl.org/en-gb/problem/what-is-a-landmine.aspx>, 28. 3. 2019).

INSO (n.d.). *Principles* (<https://ngosafety.org/principles>, 10. 4. 2019).

Justin Trudeau – Prime Minister of Canada (2018). Prime Minister Trudeau delivers remarks at the Civil Society 7 meeting in Ottawa. *Youtube*. 29. 5. 2018 (<https://www.youtube.com/watch?v=F0IJ4poMXMc>, 12. 4. 2018).

KAIROS (2010). *KAIROS & the CIDA Cuts at a Glance* (<https://www.kairoscanada.org/wp-content/uploads/2011/09/GI-CIDA-CIDAcutsataglance.pdf>, 5. 7. 2019).

Korten, David C. (1991). The Role of Nongovernmental Organizations in Development: Changing Patterns and Perspective. In: Paul, Samuel – Israel, Arturo, *Nongovernmental Organizations and the World Bank: Cooperation for Development* (Washington, D.C.: The World Bank), s. 20–43.

Krajnc, Anita – Wartel, Larry (2004). Top 10 Canadian NGO strategies & tactics to combat climate change. *Canadian DIMENSION*. 1. 1. 2004 (<https://canadiandimension.com/articles/view/top-10-canadian-ngo-strategies-tactics-to-combat-climate-change>, 18. 7. 2019).

Lao, Eunize (2015). Canada and the Kyoto Protocol. *Alternatives Journal*. 26. 9. 2015 (<https://www.alternativesjournal.ca/community/blogs/current-events/canada-and-kyoto-protocol>, 15. 7. 2019).

Leahy, Stephen (2011). Canada cuts environment spending. *The Guardian*. 9. 11. 2011 (<https://www.theguardian.com/environment/2011/nov/09/canada-cuts-environment-spending>, 20. 7. 2019).

Landmine and Cluster munition Monitor (n.d.). *Landmine Monitor 2018* (<http://www.the-monitor.org/en-gb/reports/2018/landmine-monitor-2018/casualties.aspx>, 28. 3. 2019).

Levin, Julia (2019). We stopped the oil and gas industry from gutting Canada's environmental laws! *Environmental Defence*. 27. 6. 2019 (<https://environmentaldefence.ca/2019/06/27/we-stopped-the-oil-gas-industry-from-gutting-canadas-environmental-laws/>, 21. 7. 2019).

Liberal Party of Canada (1993). *Creating Opportunity: The Liberal Plan for Canada* (Ottawa: Liberal Party of Canada).

Liiv, Damar (n.d.). Symposium on NGO/Government Partnership: Guidelines for the Preparation of Compacts. *ICNL* (<http://www.icnl.org/research/library/files/Transnational/Guidelines%20for%20Preparation%20of%20Compacts.pdf>, 4. 3. 2019).

Lukacs, Martin (2015). Revealed: Canadian government spent millions on secret tar sands advocacy. *The Guardian*. 11. 8. 2015 (<https://www.theguardian.com/environment/true-north/2015/aug/11/canadian-government-spent-millions-on-secret-tar-sands-advocacy>, 20. 7. 2019).

MAC (n.d.). *MINES ACTION CANADA BIENNIAL REPORT* (https://d3n8a8pro7vhmx.cloudfront.net/minesactioncanada/pages/151/attachments/original/1516893483/MAC_biannual_report__2015-2017.pdf?1516893483, 30. 3. 2019).

MAC (2009). *LANDMINE MONITOR REPORT 2009: TOWARD A MINE-FREE WORLD* (Canada: St. Joseph Communications).

Makuwira, Jonathan (2006). PARTNERSHIP, POST-CONFLICT DEVELOPMENT AND PEACE-BUILDING. In: Hakena, Helen – Ninnis, Peter – Jenkins, Bert, *NGOs and Post-Conflict Recovery: The Leitana Nehan Women's Development Agency, Bougainville* (Canberra: ANU Press), s. 105–124.

Marshall, Dale (2018). We can have a strong economy and protect the environment...but not the way the Canadian government is doing it. *Environmental Defence*. 17. 4. 2018 (<https://environmentaldefence.ca/2018/04/17/strong-economy-protect-environment-modelling/>, 20. 7. 2019).

- McCarroll, Leigha (2018). Civil Society at the G7: Focus is Key. *CanWaCH*. 12. 6. 2018 (<https://www.canwach.ca/article/stories-and-commentary/civil-society-g7-focus-key>, 3. 4. 2018).
- McCormick, James M. (2006). Democratizing Canadian foreign policy. *Canadian Foreign Policy Journal* 13 (1), s. 113–131.
- Mekata, Motoko (2000). Building Partnerships toward a Common Goal: Experiences of the International Campaign to Ban Landmines. In: Florini, Ann M., *The Third Force: The Rise of Transnational Civil Society* (Washington DC: Carnegie Endowment for International Peace), s. 143–176.
- Michaud, Nelson (2006). The Prime Minister, PMO and PCO: Makers of Canadian Foreign Policy? In: James, Patrick – Michaud, Nelson – O'Reilly, Marc J., *Handbook of Canadian Foreign Policy* (Oxford: Lexington Books), s. 21–48.
- Najam, Adil (2000). The Four-C's of Third Sector -- Government Relations. *Nonprofit Management & Leadership* 10 (4), s. 375–396.
- NGO Global Network (n.d.). *Definition of NGOs* (<http://www.ngo.org/ngoinfo/define.html>, 30. 1. 2019).
- Nulman, Eugene (2015). *CLIMATE CHANGE AND SOCIAL MOVEMENTS: Civil Society and the Development of National Climate Change Policy* (Basingstoke: Palgrave Macmillan).
- NUPGE (n.d.). *Canada sweeps Fossil of the Day awards in Cancun* (<https://nupge.ca/content/canada-sweeps-fossil-day-awards-cancun>, 21. 7. 2019).
- OSN (1992). *UNITED NATIONS FRAMEWORK CONVENTION ON CLIMATE CHANGE* (<https://unfccc.int/resource/docs/convkp/conveng.pdf>, 19. 7. 2019).
- Owen, Tim (2000). NGO-government partnerships. *Journal of International Migration and Integration / Revue de l'intergration et de la migration internationale* 1 (1), s. 131–137.

Payton, Laura (2015). Fight against child marriage to get \$10M in Canadian funding. *CBC*. 8. 7. 2019 (<https://www.cbc.ca/news/politics/fight-against-child-marriage-to-get-10m-in-canadian-funding-1.3143629>, 3. 4. 2019).

RCI (n.d.). *Stephen Harper's Canada* (<http://www.rcinet.ca/en/2013/11/06/stephen-harpers-canada/>, 29. 3. 2019).

Riddell-Dixon, Elizabeth (2001). *Canada and the Beijing Conference on Women: Governmental Politics and NGO Participation* (Vancouver: UBC Press).

Reimann, Kim D. (2006). A View from the Top: International Politics, Norms and the Worldwide Growth of NGOs. *International Studies Quarterly* 50 (1), s. 45–67.

Riddell-Dixon, Elizabeth (2004). Democratizing Canadian foreign policy? NGO participation for the Copenhagen summit for social development and the Beijing conference on women. *Canadian Foreign Policy Journal* 11 (3). s. 99–118.

Robins, Allison (2016). *GHG Emissions Reductions in Canada: A Primer* (Ottawa: The Conference Board of Canada).

Rutherford, Kenneth R. (2000). The Evolving Arms Control Agenda: Implications of the Role of NGOs in Banning Antipersonnel Landmines. *World Politics* 53 (1), s. 74–114.

Rutherford, Kenneth R. (2003). Post-Cold War Superpower? Mid-size State and NGO Collaboration in Banning Landmines. In: Rutherford, Kenneth R. – Brem, Stefan – Matthew, Richard. A., *Reframing the Agenda: The Impact of NGOs and Middle Power Cooperation in International Security Policy* (Westport: Praeger Publishers), s. 23–37.

Shamima, Ahmed (2011). THE IMPACT OF NGOS ON INTERNATIONAL ORGANIZATIONS: COMPLEXITIES AND CONSIDERATIONS. *Brooklyn Journal of International Law* 36 (3), s. 817–840.

Schönwälder, Gerd (2014). Principles and Prejudice: Foreign Policy Under the Harper Government. *CIPS*. (<https://www.cips-cepi.ca/publications/principles-and-prejudice-foreign-policy-under-the-harper-government/>, 1. 7. 2019).

Světová banka (1995). *Working with NGOs* (<http://documents.worldbank.org/curated/en/814581468739240860/pdf/multi-page.pdf>, 17. 3. 2019), s. 3–132.

The Council of Canadians (2011). *Prominent scientists, environmentalists decry cuts to public sector and their affect on Canada's freshwater heritage* (<https://canadians.org/media/water/2011/04-Jul-11.html>, 20. 7. 2019).

The Globe and Mail (2012). *An open letter from Natural Resources Minister Joe Oliver*. 9. 1. 2012 (<https://www.theglobeandmail.com/news/politics/an-open-letter-from-natural-resources-minister-joe-oliver/article4085663/>, 20. 7. 2019).

Tomlin, Brian W. (1998). On a fast-track to a ban: The Canadian policy. *Canadian Foreign Policy Journal* 5 (3), s. 3–23.

UN Climate Change (n.d.). *What is the Kyoto Protocol?* (https://unfccc.int/kyoto_protocol, 18. 9. 2019).

UN Women (n.d.). *World Conferences on Women* (<http://www.unwomen.org/en/how-we-work/intergovernmental-support/world-conferences-on-women>, 19. 2. 2019).

Voluntary Sector Initiative (1999). *Working Together: A Government of Canada/Voluntary Sector Joint Initiative* (http://www.vsi-isbc.org/eng/knowledge/working_together/pco-e.pdf, 5. 2. 2019).

Weinberg, Paul (2014). Canadian Govt Targets Environment NGOs. *IPS*. 17. 3. 2014 (<http://www.ipsnews.net/2014/03/canadian-govt-targets-environment-ngos/>, 21. 7. 2019).

Williams, Jody (1999). The International Campaign to Ban Landmines - A Model for Disarmament Initiatives. *The Nobel Prize*. 3. 9. 1999 (<https://www.nobelprize.org/prizes/peace/1997/article/>, 28. 3. 2019).

Zerbisias, Antonia (2016). Thanks for the memories, Stephen Harper. *Aljazeera*.
30. 5. 2016 (<https://www.aljazeera.com/indepth/opinion/2016/05/memories-stephen-harper-160529083026503.html>, 1. 4. 2019).

RESUMÉ:

Main aim of this bachelor thesis is to analyze shaping of the relations between Canadian foreign policy and nongovernmental organizations (NGOs) during periods of both - the liberal and conservative parties. By analyzing the literature in the first chapter I tried to find a typology to fit the relations of Canadian government and NGOs first, during the negotiation of Ottawa treaty and second, while dealing with climate change. Also I focused on NGOs' roles in Canadian foreign policy.

NGOs were active in agenda settings and implementation of policies and became worthy partners to their government. During negotiations of Ottawa treaty NGOs were worthy partners to the Canadian government by participating on making the Ottawa treaty and following implementation of this treaty. But as priorities of the world and also of the Canadian government started to change, cooperation between those two actors slowly disappeared. However, there was a hope with the Liberal government which promised to return to commitments of Jean Chrétien's government, but there was not much action from the government. The relations during dealing with the climate change were more difficult. Canadian NGOs were important actors during the 90s but with the changes in government and their priorities, cooperation was weakened. It was during the government of Stephen Harper (2006 – 2015) when cooperation between government and NGOs is marked with negative approach from the government. But as climate change become global priority again, Trudeau's government is trying to set Canada into position of country fighting the global changes side by side with NGOs.